Published by BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, inc., U. S. A. and BYELORUSSIAN CANADIAN ALLIANCE

Беларус

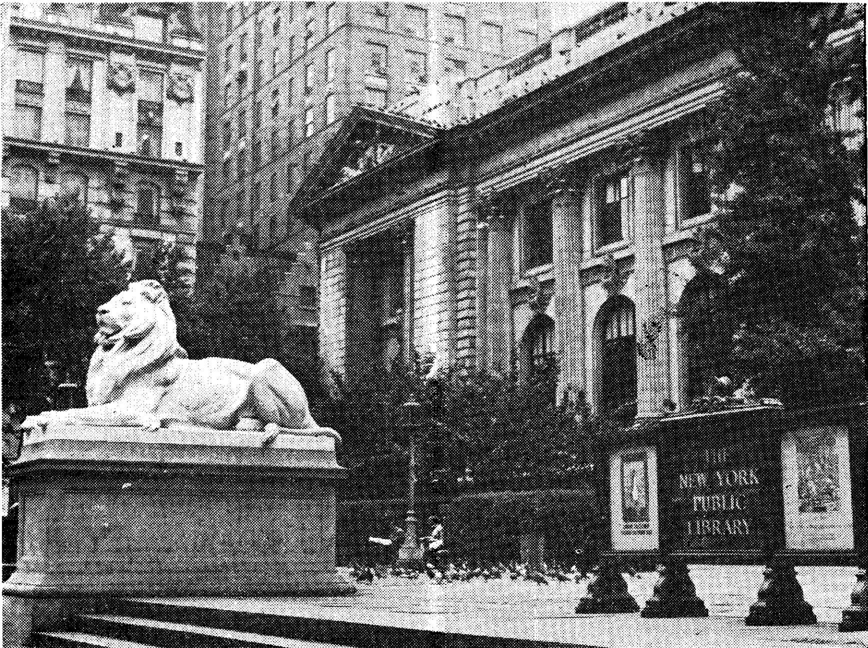
ЦАНА — PRICE ¢ 50

Post Address: BIELARUS P. O. Box 109 Jamaica, N. Y. 11431

ГАЗЭТА БЕЛАРУСАЎ ПАЎНОЧНАЕ АМЭРЫКІ BIELARUS — BYELORUSSIAN NEWSPAPER OF NORTH AMERICA

Год XVIII. № 135 — 136 | Ліпень — Жнівень 1968 | NEW YORK — TORONTO | July — August 1968 | Vol. XVIII. № 135 — 136

450-ГОДЗЬДЗЕ БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ Ў НЬЮ ЁРКУ

Будынак Ньюёркаўскай Публічнай Бібліятэкі. Направа ў вітрыне плякат пра Выстаўку з патрэтам Францішка Скарыны

Як ведама, ад пачатку сакавіка сёлета ў Публічнай Бібліятэцы Нью Ёрку адчыненая была вялікая выстаўка, прысьвечаная 450-м угодкам беларускага друку. Выстаўку наладзіў Славянскі Аддзел Бібліятэкі. Мэтровае вышыні плякат з патрэтам Скарыны пры галоўным уваходзе да Бібліятэкі зь Пятае Авеню, а яго рэпрадукцыя пры ўваходзе бочным з 42-га Стрыту, апавяшчалі міліёнам ньюёркцаў і турыстых пра юбілейную выстаўку з нагоды культурнае падзеі гісторыі Беларусі ды ўсяго славянскага ўсходу Эўропы.

Пра выстаўку выдала Бібліятэка й адмысловы прэсавы камунікат, які быў разасланы ў ЗША й замежжы сотням газэтаў, навуковых установаў, унівэрсытэтаў, і вестка пра юбілей беларускага друку ды выстаўку гэтак пашыраная была па ўсім сьвеце. Плякаты гэтыя, з патрэтам Доктара Скарыны на іх, разьвешаныя былі ў сотнях ньюёрскіх бібліятэкаў і навучальных установаў.

Сама выстаўка разьмешчаная была на галярэі другога паверху галоўнага будынку Бібліятэкі. Яе складвала панад 200 экспанатаў — кнігаў, часапісаў, патрэтаў, картаў, рысункаў, рэпрадукцыяў із старадрукаў і дрываарытаў,—што разьмешчаныя былі на 13-ці сталох-вітрынах ды разьвешаныя на сьценах галярэі. Экспанаты ілюстравалі галоўныя этапы старога й новага беларускага друку, адзначалі важнейшыя даты й падзеі, паказвалі выдатнейшых дзеячоў друку й выдаўцоў кнігаў, давалі ў цэлым храналягічны агляд эвалюцыі гэтага друку, яго ўзвышшаў і заняпадаў, ды ўзорамі выданьняў Беларускай ССР, ЗША, Пальшчы ды іншых краёў, паказвалі сучасны яго стан.

Пратрывала выстаўка пяць месяцаў, да 26 ліпеня. Калі ўзяць на ўвагу, што кажны дзень Бібліятэку наведвае ў сярэднім 8.000 — 10.000 чалавек, ды што выстаўка разьмешчаная ў цэнтральным месцы будынку Бібліятэкі, дык можна мяркаваць, што выстаўку штодзень агледалі тысячы.

Апрача паясьняльных картак пры паасобных экспанатах, у кажнай вітрыне былі памешчаны й агнаўныя інфармацыйныя даведкі пра дадзены пэрыяд друку, пра яго характэрныя асаблівасьці, з накіраваньнем увагі гледача на тую ці іншую зьяву, на той ці іншы экспанат ці выданьне. Дзеля інфармацыі й гістарычнае дакумэнтацыі падаваліся тут, у ангельскім арыгінале, вытрымкі зь бібліятэчнага камунікату пра выстаўку ды з анатацыяў да паасобных вітрынаў.

Публічная Бібліятэка Нью Ёрку адна з найбольшых бібліятэкаў ЗША й сьвету. Ейныя бібліятэчныя фонды складаюцца сяньня з больш 30 міліёнаў пазыцыяў, 14 міліёнаў з чаго гэта кнігі й брашуры, каля 10 міліёнаў рукапісаў, 6 міліёнаў рысункаў, малюнкаў, абразоў ды іншага. У ЗША толькі Кангрэсавая Бібліятэка ў Вашынгтоне лікам сваіх збораў перавышае ньюёрскую Публічную. Вялізная колькімесячная выстаўка беларускага друку ў ваднэй з найбольшых, навукоўцам шырока ведамай, рэпрэзэнтацыйнай бібліятэцы сьвету, бібліяэтцы, што знаходзіцца непадалёк сусьветнае палітычнае ўстановы, Задзіночаных Нацыяў, мімаволі наводзіць думку на тое, як-жа-ж адзначаныя ўгодкі беларускага друку ў БССР ды СССР?

Што да СССР і цэнтру імпэрыі, Масквы, дык трэба адцеміць, што там было зроблена ўсё, каб угодкі гэтыя „не заўважыць". Хоць якраз у бібліятэках Масквы сканцэнтраваныя сяньня ўсе 25 Скарынавых кнігаў, ні выдатнаму Палачаніну, беларускаму першадрукару, ні беларускаму друку наагул, у юбілейным 1967 годзе ў Маскве ня было наладжана ні выстаўкі, ні акадэміі, ні хоць-бы прынагоднага рэфэрату. Не зьявілася ў Маскве й ніводнага ўгодкавага выданьня, — кніжкі ці брашуры, — ня было апублікавана ніводнае на гэтую тэму навуковае працы, хоць уплыў Скарынавага друку й на друк маскоўскі бясспрэчны, даецца ён моцна заўважыць ужо на колькіх апошніх выданьнях ведамага маскоўскага першадрукара Івана Хведарава Масквіціна.

Цэнтральны афіцыйны ворган сучаснае савецкае славістыкі, выдаваны Акадэміяй навук СССР у Маскве часапіс „Советское словяноведение", у сваіх шасьці нумарох 1967 году пра юбілей беларускага друку й Доктара Францішка Скарыну ня толькі не памясьціў ніводнага артыкулу, але не заікнуўся пра ўгодкі навет і ў зацемках хронікі часапісу. І на сьціплыя ўгодкавыя ўрачыстасьці ў Менску ўлетку 1967 году, на якіх былі прадстаўнікі акадэміяў навук блізу ўсіх рэспублікаў СССР, з Масквы не зьявіўся й ня вітаў ніводзін прадстаўнік ні ад акадэміі, ні ад партыйных цэнтральных уладаў імпэрыі. У Менску-ж калі ў жніўні 1967 году й была наладжаная выстаўка друку БССР, друку, як ведама, сяньня пераважна не беларускага, а расейскага, дык і яна трывала ўсяго пару тыдняў.

Вялікая выстаўка беларускага друку на амэрыканскім кантынэньце, у Нью Ёрку, трывала тымчасам блізу паўгоду часу. А, трэба незабывацца, што апрача яе, былі наладжаныя на сьвеце й іншыя выстаўкі друкаў Доктара Скарыны, ці беларускіх друкаў наагул, — і ў тымсамым Нью Ёрку, і ў канадыйскім Таронцы, і ў ангельскім Лёндане ды Манчэстары, — ды там-жа, а таксама ў Рыме, а навет у Аўстраліі, адбыліся й юбілейныя акадэміі ды рэфэраты.

Важна тут адзначыць аб'ектыўны, строга навуковы агляд этапу гістарычнага разьвіцьця беларускага друку, дадзены Бібліятэкаю на інфармацыйных даведках выстаўкі. На іх адцемлены й прыкладамі паказаны вялікі ўплыў высокамастацкіх друкаў Скарыны, які яны мелі й на пазьнейшы друк беларускі, і на маскоўскі, і на іншы славянскі. Правільна азначаныя й гістарычныя прычыны пазьнейшага заняпаду старога беларускага друку спачатку дзеля наступаючай палянізацыі, а, пасьля захопу земляў Беларусі Расеяй, дзеля забароны Масквою беларускаса друку ды русыфікацыі. Уважны глядач мог лёгка на выстаўцы зацеміць і той уражаючы парадокс гісторыі, што народ, які, дзякуючы Доктару Скарыну, калісьці першы на ўсім усходзе Эўропы меў друкаваны каляндар, сяньня свае беларускія календары можа друкаваць толькі ў Польшчы, ці на амэрыканскім кантынэньце, але не ў „сваей" рэспубліцы, не на сваей беларускай зямлі. Сучасных беларускіх падсавецкіх каляндароў Бібліятэка паказаць не магла, бо іх няма, бо друк іх сяньня Масквою забаронены.

Важна й тое, што на выстаўцы Бібліятэка, з багатых збораў свайго славянскага аддзелу, паказала ўзоры ўсяго сучаснага беларускага друку — і друку БССР, і беларускага друку замежнага, кнігі, што былі выдадзеныя ў ЗША, ці іншых краёх сьвету, як выданьні Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва, выдавецтва „Бацькаўшчына" ды іншых. Такі шырокі, навукова аб'ектыўны паказ, зразумела, магчыма даць толькі на Захадзе. Беларускіх і навуковых выданьняў замежжа сяньня ніхто ніколі не пабачыць на паказах ні ў Менску, ні ў Маскве, ды й нідзе ў межах панаваньня гэтакзванае „народнае дэмакрацыі".

Вось вышэй адцемленае й складаецца на тое, што сваім аб'ектыўным высокаакадэмічным узроўнем выстаўка бясспрэчна ўдалая культурная імпрэза, імпрэза шырокага міжнароднага зацікаўленьня й увагі. Пазытыўныя водзывы пра яе, апрача беларускіх, ужо зьявіліся амэрыканскія, чэскія, славацкія, польскія, расейскія ды навет падсавецкія — у „Советской Белоруссии" ды менскім радыё. Вось дзеля гэтага за яе належнае ўдалае наладжаньне заслужанае прызнаньне належыцца й Публічнай Бібліятэцы Нью Ёрку, і яе Славянскаму Аддзелу.

ТЫДЗЕНЬ ПАНЯВОЛЕНЫХ НАРОДАЎ У НЬЮ ЁРКУ

Тыдзень Паняволеных Народаў, абвешчаны Прэзыдэнтам ЗША Джонсанам на аснове ведамага закону 86-90, пачаўся сёлета ў нядзелю 14 й трываў да сыботы 20 ліпеня.

У нядзелю 14 ліпеня а 9-ай гадзіне нараніцы нацыянальныя групы паняволеных камунізмам народаў сабраліся із сваімі нацыянальнымі сьцягамі й плякатамі на 5-ай авэню й 59 вуліцы ў Нью Ёрку, адкуль пайшлі паходам па 5-ай авэню у Катэдру Сьв. Патрыка. У паходзе, на самым перадзе, шугалі два беларускія бел-чырвона-белыя сьцягі, а дзяўчынка Ніна Абрамчык, у нацыянальным касьцюме, несла плякат з назовам нашае Бацькаўшчыны.

У катэдры адбылася Божая Служба за вызваленьне паняволеных народаў ды сказаная адпаведная казань.

Пасьля сотні ўдзельнікаў урачыстасьці прайшлі парадам па 5-ай авэню ў Цэнтральны Парк. На сцэне парку занялі месца дэлегацыі розных нацыянальнасьцяў із сьцягамі й плякатамі, а між імі й дэлегацыя Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня й дэлегацыя Беларускага Кангрэсавага Камітэту ў Амэрыцы. На фоне ўдзельнікаў у народных касьцюмах і каляровых сьцягоў выступалі прамоўцы — старшыня Камітэту Паняволеных Народаў у Нью Ёрку судзьдзя Мэт'ю Трой, кангрэсмэн Лестэр Вольф і іншыя. Прамовы былі пераплятаныя народнымі танцамі розных нацыянальнасьцяў.

У аўторак 16 ліпеня Тыдзень Паняволеных Народаў быў адзначаны ў Сіты Гол у Нью Ёрку, дзе а 11-ай гадзіне сабраліся дэлегацыі Паняволеных Народаў, у тым ліку й дэлегацыя ад беларускіх арганізацыяў на чале із старшынём Галоўнай Управы БАЗА Ул. Курылам.

З прычыны няпрысутнасьці ў гэты дзень у Нью Ёрку мэра Джона В. Ліндзі, дэлегацыі прыняў ягоны заступнік Тымоты В. Костэло. Ён прачытаў падпісаную мэрам Ліндзі праклямацыю Тыдня Паняволеных Народаў у Нью Ёрку із заклікам, каб быў адзначаны гэты Тыдзень малітвамі й новымі намаганьнямі дзеля вызваленьня паняволеных камунізмам народаў.

У пятніцу 19 ліпеня ў вялікім памешканьні ньюёркаўскага мастака Джорджа М. Кэсьлера на 62 вуліцы прадстаўнікі нацыянальных групаў і Амэрыканцаў у колькасьці каля 300 асобаў супольна адзначылі заканчэньне Тыдня Паняволеных Народаў сяброўскім кактэйлем. У міжчасе з адпаведнай прамовай выступіў старшыня Ньюёркаўскага Камітэту Паняволеных Народаў судзьдзя М. Трой. Пасьля гэтага была прынятая адпаведная рэзалюцыя, якая была перасланая Прэзыдэнту Джансану, Дзяржаўнаму Сакратару Раску, сябром Амэрыканскага Кангрэсу й Задзіночаных Нацыяў.

У гэтым вечары прыняла ўдзел ладная група прадстаўнікоў беларускіх арганізацыяў.

8=АЯ СУСТРЭЧА БЕЛАРУСАЎ

Аддзел БАЗА ў Дэтройце, Мічыган, яшчэ раз ветліва прыпамінае, што Восьмая Сустрэча Беларусаў Паўночнай Амэрыкі, галоўнай тэмай якой Залаты Юбілей Абвешчаньня Незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі, адбудзецца 31 жніўня — 1 і 2 верасьня сёлета ў Дэтройце, як і падавалася ў папярэдніх нумарох „Беларуса".

Аддзел БАЗА ў Дэтройце заклікае ўсіх Беларусаў, бяз розьніцы на арганізацыйную прыналежнасьць і палітычныя перакананьні, асабіста прыняць удзел у гэтай вялікай маніфэстацыі за сьвятыя правы Беларускага Народу.

Нашым пачэсным абавязкам ёсьць паказаць сваю салідарнасьць і непахісную волю да зьдзейсьненьня вялікіх ідэялаў, выказаных у векапомным Акце 25 Сакавіка 1918 году.

Сустрэча будзе праведзеная ў ваднэй з найпрыгажэйшых частак Дэтройту ў памешканьні American Serbian Memorial Hall, 19940 Van Dyke, at 8 Mile Road & Outer Drive, Detroit, Phone: FO-69668, якое будзе адчынена ўжо ад 7-ай гадзіны раніцы ў сыботу 31 жніўня 1968 г.

Па бліжэйшыя інфармацыі па прыезьдзе ў Дэтройт просім зьвяртацца да наступных асобаў: старшыні Аддзелу БАЗА сп. Юркі Мазуры, 29741 Hathaway, Livonia, Mich. 48150, Phone: 427-2622; скарбніка Аддзелу сп. Міколы Артона, 11393 Deering, Livonia, Phone: GA — 17506; сакратара Аддзелу д-ра Уладзімера Бакуновіча, 2053 Trowbridge, Hamtramck, Mich. 48212, Phone: 365-9604; віцэ-старшыні Галоўнай Управы БАЗА д-ра Язэпа Сажыча, 736 Lake БАЗА д-ра Язэпа Сажыча, 736 Lake Pointe, Grosse Pointe, Mich., Phone: 824-1836; гаспадара заляў на час Сустрэчы сп. Міколы Кумэйшы, 21164 Masch, Warren, Mich., Phone: SL 8-1828.

Управа Аддзелу БАЗА ў Дэтройце

БЕЛАРУСЬ І УКРАІНА — КАНСТЫТУЦЫЙНАЯ ПРАБЛЕМА ДЛЯ ЗН

За час свайго 20-цігадовага існаваньня Задзіночаныя Нацыі ўпяршыню сталі перад канстытуцыйнай праблемай у сувязі із сяброўствам у ЗН Беларускай і Украінскай савецкіх „рэспублікаў". Праблема ўзьнікла ў сувязі із заплянаванай канфэрэнцыяй не-атамавых дзяржаваў, што мае адбыцца ад 29 жніўня да 28 верасьня сёлета ў Жэнэве. Праблема зводзіцца да таго, да якіх дзяржаваў залічыць сяньняшнюю Беларусь і Украіну. Яны зьяўляюцца сябрамі Задзіночаных Нацыяў, як „незалежныя" дзяржавы, бо толькі такія могуць быць сябрамі гэтай сусьветнай арганізацыі, але дасюль за ўвесь час свайго сяброўства ў ЗН яны яшчэ ніразу не галасавалі інакш, як галасаваў іхны „старэйшы брат" — прадстаўнік Савецкага Саюзу, хоць, прыкладам, краі Брытанскага каманвэльту навет з прынцыпу звычайна галасуюць наўсуперак Ангельшчыне.

Калі-ж цяпер залічаць Беларусь і Украіну да не-атамавых краёў на тэй самай аснове „незалежнасьці", на якіх абапіраецца іхнае сяброўства ў ЗН, дык гэта было-б раўназначным з прызнаньнем Савецкаму Саюзу, які належыць да „атамавых дзяржаваў", аж двух галасоў сярод „не-атамных" дзяржаваў на канфэрэнцыі ў Жэнэве. Калі-ж іх залічыць да „атамавых дзяржаваў" на аснове іхнага фактычнага стану, гэта значыць поўнай залежнасьці ад Савецкага Саюзу, дык тады яны ня маюць права быць раўнапраўнымі сябрамі ЗН.

Тэхнічна Беларусь і Украіна павінны быць запрошаныя на канфэрэнцыю „не-атамных" дзяржаваў у Жэнэве, але фактычна яны, як частка Савецкага Саюзу і якія, будучы такімі, ня мелі-б — прыкладам — ані права, ані сілы забараніць Савецкаму Саюзу мець атамную зброю на складзе на іхных тэрыторыях, не павінны прыймаць удзелу ў Жэнэўскай канфэрэнцыі.

У часе дэбатаў у гэтай справе ў ЗН 13 чэрвеня прадстаўнікі Савецкага Саюзу, Беларусі й Украіны не забіралі голасу. Справа пакінутая для палагоджаньня Генэральнаму Сакратару ЗН У Танту, які высылае запросіны да ўдзелу ў Жэнэўскай канфэрэнцыі.

П А Д З Я К А

Прысутныя на абедзе ў гонар Доктара Алы Романо-Орса з нагоды атрыманьня ёю дактарату зь хімічных навукаў, зладжаным у нядзелю 23 чэрвеня, злажылі на Выдавецкі Фонд газэты „Беларус" 180 даляраў, за што Рэдакцыя й Выдавецтва „Беларуса" выказвае ім шчырае беларускае дзякуй.

УВАГА! УВАГА!

Паважаныя Чытачы!

Тым нашым Чытачом, што залягаюць з падпіснай платай за газэту, мы разаслалі былі ў пачатку ліпеня адмысловыя лісты, у якіх прасілі іх заахвяраваць што-небудзь на газэту, а ў крайнім выпадку прынамся ўрэгуляваць падпіску за сёлетні год. Шмат якія чытачы „Беларуса" просьбу нашую выканалі, за што шчыра ім дзякуем.

Але шмат якія нат не адказалі на нашыя лісты. Улічваючы летні вакацыйны пэрыяд, калі некаторыя праводзяць свой адпачынак не на месцы свайго жыхарства й маглі атрымаць нашыя лісты спозьнена, мы ім яшчэ рассылаем гэты нумар газэты ў надзеі, што падпіска будзе ўрэгуляваная імі трохі пазьней.

Выдавецтва „Беларуса"

BIELARUS
Byelorussian Newspaper of North America
Published monthly by
BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, Inc.
and BYELORUSSIAN CANADIAN ALLIANCE
Address in U.S.A.: 166 — 34 Gothic Drive. Jamaica. N. Y. 11432.
Address in Canada: Byelorussian Canadian Alliance
524 St. Clarence Avenue Toronto 4, Ont.
Subscription $ 6.00 yearly.
БЕЛАРУС — Беларуская газэта Паўночнае Амэрыкі
Выходзіць месячна. Рэдагуе Калегія.
Выдаюць: Беларуска-Амэрыканскае Задзіночаньне
й Згуртуваньне Беларусаў Канады.
Выпіска зь перасылкаю — 6 дал. на год.

З ЖЫЦЬЦЯ БЕЛАРУСАЎ БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

Беларускае арганізаванае культурна-грамадзкае жыцьцё ў Беласточчыне яшчэ зусім маладое. Яно мае за сабой усяго дванаццаць год. Пасьля перадачы Саветамі беларускай Беласточчыны Польшчы, на працягу першага паваеннага дзесяцігодзьдзя там ня было ніякіх магчымасьцяў для беларускага грамадзкага й культурнага жыцьця, а беларускае жыхарства было засуджанае на палянізацыю.

І толькі ў 1956 годзе было дазволена на зарганізаваньне Беларускага Грамадзка-Культурнага Таварыства з цэнтраляй у Беластоку, аддзеламі ў паветах ды гурткамі ў пасобных мясцовасьцях. У гэным-жа 1956 годзе пачаў выходзіць у Беластоку й друкаваны орган Таварыства — тыднёвік „Ніва", а тэрыторыя беларускіх паветаў Беластоцкага ваяводзтва пакрылася сеткай беларускіх школаў із сярэднімі ўлучна — ліцэямі ў Бельску й Гайнаўцы. Таксама ў 1956 годзе была заснаваная катэдра беларускай філёлёгіі на Варшаўскім унівэрсытэце. На ўсёй тэрыторыі сучаснай Польшчы, дзе пераважае або жыве ў большай масе беларускае жыхарства, закіпела нацыянальнае беларускае грамадзкае й культурнае жыцьцё.

Шырака разгалінаваная беларуская дзейнасьць у Польшчы засяроджваецца вакол Беларускага Грамадзка - Культурнага Таварыства, якое ачольвае й кіруе ўсім беларускім культурным жыцьцём. Навет беларускае школьніцтва ў Беласточчыне, будучы ў сэньсе адміністрацыйным і падагагічна-мэтадычным падпарадкаваным дзяржаўным органам народнае асьветы, разьвіваецца пад наглядам, пры дапамозе і ў цесным кантакце зь Беларускім Грамадзка-Культурным Таварыствам.

На 1-га студзеня сёлета, апрача свайго Галоўнага Праўленьня ў Беластоку, Таварыства мела дзесяць аддзелаў, зь якіх найбольшымі й найбольш дзейныя аддзелы ў Беластоку, Бельску, Гайнаўцы, Саколцы, Мілейчыцах, Міхалове, Гарадку і ў Варшаве, ды 173 гурткі. Усіх сяброў Таварыства было на 1 студзеня сёлета 6.093 асобы.

Галоўнымі галінамі дзейнасьці Таварыства — культурна-асьветная праца, мастацкая самадзейнасьць, выдавецкая справа, літаратурна-мастацкая дзейнасьць, дапамога беларускаму школьніцтву.

У галіне культурна-асьветнай у ваднным толькі леташнім годзе былі ў паасобных гуртках Таварыства прачытаныя 124 лекцыі й праведзеныя 153 гутаркі пераважна на беларускія культурныя, гістарычныя й літаратурныя тэмы ды часта адзначаліся важнейшыя нацыянальныя ўгодкі. Прыкладам, у ваднным толькі Беластоцкім аддзеле Таварыства былі ўрачыста адзначаныя 75-ыя ўгодкі ад нараджэньня выдатнага беларускага палітычнага, культурнага й навуковага дзеяча Браніслава Тарашкевіча, 450-ыя ўгодкі беларускага друку й дзейнасьці беларускага першадрукара й асьветніка Доктара Францішка Скарыны, 85-ыя ўгодкі ад нараджэньня Янкі Купалы й Якуба Коласа, 80-ыя ўгодкі ад нараджэньня Цішкі Гартнага, 900-ыя ўгодкі гораду Менску, а ў лютым сёлета Аддзел адзначыў 130-ыя ўгодкі ад нараджэньня Кастуся Каліноўскага. Апрача гэтага, Беластоцкі аддзел Таварыства наладзіў летась тры літаратурныя вечары: для паэткі Ларысы Геніюш з БССР і для паэтаў з Варшавы — Аляксандра Баршчэўскага й Віктара Швэда.

Асабліва плённая й шырака разгалінаваная мастацкая самадзейнасьць Беласточчыны. У гуртках Таварыства працавала летась 67 гурткоў мастацкай самадзейнасьці із 785 ўдзельнікамі, якія далі летась 480 канцэртаў. Пры шмат якіх гуртох існуюць аматарскія тэатральныя трупы, якія ставяць п'есы беларускіх драматургаў, сярод якіх не апошняе месца займаюць і мясцовыя аўтары. Гордасьцяй Беларусаў Беласточчыны — эстрадны ансамбль „Лявоніха" пры Галоўным Праўленьні Таварыства. Ад свайго заснаваньня ў канцы 1960 году й да канца сакавіка сёлета ансамбль „Лявоніха" ў розных кутках Беласточчыны даў 1530 канцэртаў, а на ўвесь сёлетні год запляноваў 242 канцэрты.

Апрача добра рэдагаванага тыднёвіка „Ніва" зь ілюстраваным дадаткам для дзяцей „Зорка", Таварыства разгарнула й кніжнае выдавецтва. На асаблівую ўвагу заслугоўваюць выдаваньня ад 1957 году календары-кніжкі з багатымі інфармацыйным, сельска - гаспадарскім, папулярна-навуковым і літаратурным аддзеламі. Пра папулярнасьць беластоцкіх беларускіх календароў сьветчаць ужо іхныя тыражы, што дасягнулі шэсьць тысячаў экзэмпляроў і раўняюцца сярэднім тыражом беларускіх кніжкаў для масавага чытача ў звыш васьмімільённай БССР.

Зь іншых выданьняў трэба адзначыць вялікія альманахі твораў пісьменьнікаў Беласточчыны: „Рунь" з 1959 і „Белавежа" з 1966 году. Сябры заснаванага ў 1958 годзе беларускага літаратурнага згуртаваньня „Белавежа", апрача календароў і агульных альманахаў, друкуюць свае творы ў месячным літаратурным дадатку „Белавежа" тыднёвіка „Ніва", а таксама ў зборніках пасобных паэтаў. Дагэтуль вышлі асобнымі кніжкамі зборнікі вершаў Аляксандра Барскага „Белавескія матывы", Яшы Бурша „Прамень думкі" й Віктара Швэда „Жыцьцёвыя сьцежкі". У сёлетнім годзе, апрача календара на 1969 год, заплянавана выдаць другі зборнік вершаў Аляксандра Барскага, сьпеўнік для дзяцей Э. Гойліка, зборнік лекцыяў для навучаньня роднай гісторыі ды падрыхтаваць да друку зборнік вершаў Я. Чыквіна, аповесьць С. Яновіча й навуковы зборнік з галіны беларусаведы.

Беларускае Грамадзка-Культурнае Таварыства вядзе курсы граматы й элемэнтарных асноваў беларусаведы для дарослых. Сёлета заплянавана 15 такіх курсаў. Таварыства выдала ўсе падручнікі зь беларускай мовы для V-VIII клясаў беларускіх школаў, сыстэматычна ладзіць настаўніцкія канфэрэнцыі на тэмы навучаньня беларускай мовы й літаратуры, а апошнім часам вядзе стараньні дзеля адкрыцьця завочнага аддзелу беларускае філялёгіі на Варшаўскім унівэрсытэце.

Наапошку трэба ўспомніць пра яшчэ адну важную дзялянку дзейнасьці Таварыства. Гэта — заснаваны Галоўным Праўленьнем Таварыства летась Беларускі Этнаграфічны Музэй у Белавежы. Не зважаючы на тое, што музэй знаходзіцца ў стадыі арганізацыі й ня мае адпаведнага памешканьня, ад траўня летась і да канца году яго наведала пяць з палавінаю тысячаў экскурсантаў, у тым ліку каля 300 із Савецкага Саюзу й 200 зь іншых краёў. Сёлета Таварыства прыступіла да будовы на грамадзкіх асновах адпаведнага будынку для гэтага музэю.

З гэтага, агульнага й далёка няпоўнага, агляду дзейнасьці Беларускага Грамадзка-Культурнага Таварыства за леташні й частку сёлетняга году ўжо відаць, што сярод беларускага жыхарства Беласточчыны кіпіць беларускае культурна-грамадзкае й літаратурна-мастацкае жыцьцё.

Ст. Станкевіч

Як даведваемся, „Адказ пісьменьніку Івану Пташнікаву" Станіслава Станкевіча, што быў надрукаваны ў папярэднім нумары нашае газэты, быў 18 чэрвеня перададзены на Бацькаўшчыну радыястанцыяй „Свабода".

АГУЛЬНЫ ЗЬЕЗД ЗБВБ

У суботу 29 чэрвеня сёлета адбыўся ў Лёндане, у памешканьні Беларускага Дому, 22-гі звычайны Агульны Зьезд Згуртаваньня Беларусаў у Вялікай Брытаніі.

Пасьля супольнае малітвы, старшыня Галоўнай Управы ЗБВБ П. Навара адчыніў Зьезд і прывітаў прысутных ім. Выбраная Зьездам Мандатная Камісія ў складзе Ул. Бутрымовіча, Я. Калбасы й М. Баяроўскага сьцьвердзіла правамоцнасьць Зьезду. Выбраны Прэзыдыюм Зьезду ў складзе Янкі Калбасы — старшыні й А. Лашука й а. архім. Л. Гарошкі — сакратароў пераняў кіраваньне Зьездам. Пасьля гэтага старшыня Зьезду папрасіў усіх устаць і хвілінаю цішыні ўшанаваць памяць нядаўна памерлага выдатнага беларускага вайскавіка, патрыёты й змагара за Беларусь Генэрала Францішка Кушаля.

СПРАВАЗДАЧЫ

Затым адбыліся справаздачы зь дзейнасьці ЗБВБ за мінулы год. У сувязі зь юбілейным годам БНР шмат працы было праароблена як Галоўнай Управай, гэтак і Аддзеламі ЗБВБ дзеля належнага ўшанаваньня гэтага юбілею. З нагоды юбілею Галоўная Управа выдала адпаведную брашуру ў ангельскай мове пра БНР і Акт 25 Сакавіка. Былі зладжаныя ў Лёндане дзьве акадэміі, прысьвечаныя 50-ым угодкам БНР: адна для беларускага грамадзтва Лёндану й аколіцаў у Беларускім Доме, другая — у залі Бэльгійскага Клюбу ў Лёндане для прыязных да Беларусаў выдатных Ангельцаў — дзяржаўных, палітычных і дыпляматычных дзеячоў ды прадстаўнікоў іншых нацыянальнасьцяў.

Аддзелы ЗБВБ у Бірмінгам, Брадфардзе й Манчэстары таксама ўшанавалі юбілей БНР урачыстымі акадэміямі. Аддзел у Брадфардзе выдаў каляровыя юбілейныя канвэрты й віншавальныя карткі БНР.

Справаздачы чыталі: зь дзейнасьці Галоўнай Управы — ейны старшыня П. Навара, пра фінансавы й матарыяльны стан арганізацыі былі прачытаны рапарт аўдытара, касавую справаздачу зрабіў скарбнік П. Асіповіч. Пра дзейнасьць Харытатыўнай Сэкцыі пры Галоўнай Управе паінфармаваў а. Леў Гарошка. Пра Беларускі Грамадзкі Клюб у Манчэстары абшырна паінфармаваў ягоны сакратар М. Яськевіч. Справаздачу зь дзейнасьці Брадфардзкага Аддзелу й Беларускага Юнацкага Клюбу зрабіў старшыня Я. Калбаса. Справаздачу мужа даверу зь Бірмінгамскага Аддзелу прачытаў М. Баяроўскі, а справаздачу з Манчэстарскага Аддзелу — М. Віценька. Янка Сяўковіч даў інфармацыю пра дзейнасьць Лёнданскага Аддзелу.

У далейшым заслуханыя былі справаздачы адміністратараў Беларускіх Грамадзкіх Дамоў: Я. Калбасы — з Брадфарду, П. Навары — зь Лёндану й М. Віценькі — з Манчэстару.

Сьледам за справаздачамі адбыліся дыскусіі над імі, якія мелі рэчовы й паважны характар. Яны выявілі, што дзейнасьцяй ЗБВБ, якая праз 22 гады існаваньня арганізацыі ніколі не спынялася, павінен ганарыцца кажны Беларус. Хоць былі падчыркнутыя й недахопы, Зьезд, на прапазыцыю Нагляднае Рады, прызнаў акламацыямі ўступаючай Галоўнай Управе абсалюторыюм з падзякаю.

ДАСТОЙНЫЯ ГОСЬЦІ

Перад тым, як меўся быць абвешчаны перапынак, у залю Зьезду завіталі важныя госьці ў васобах лёрда Аўбэрона Гэрбэрта — старшыні Ангельска-Беларускага Таварыства, і сп. Гай Пікарда — сакратара Таварыства. Паважаных гасьцей горача прывітаў старшыня Зьезду, пасьля чаго лёрд А. Гэрбэрт выступіў з прывітальнай прамовай. Між іншым ён сказаў: „Шчыра вам дзякую за добрае бесьперапыннае супрацоўніцтва між нашымі арганізацыямі — ЗБВБ і Ангельска-Беларускім Таварыствам. Пры кажнай нагодзе й патрэбе я буду старацца бараніць справы Беларусаў і Беларусі. Дазвольце перадаць вам пажаданьні добрых посьпехаў у працы ад Лейды Мэкмілян, якая толькішто была выбраная за віцэ-прэзыдэнта Кансэрватыўнай Партыі Вялікабрытаніі". Лейды Мэкмілян зьяўляецца віцэ-старшынём Ангельска-Беларускага Таварыства й вельмі шмат для яго працуе. З гэтае нагоды Прэзыдыюм Зьезду выслаў прывітальную тэлеграму Лейды Мэкмілян.

ВЫБАРЫ

Старшыня Зьезду Я. Калбаса зрабіў наступную прапанову: з увагі на тое, што сябры Галоўнай Управы ЗБВБ вельмі добра вывязаліся із сваіх абавязкаў у мінулым годзе, прасіць старую Галоўную Управу застацца й на наступны год. Прапанова гэтая была прынятая бурнымі воплескамі, і старая Галоўная Управа засталася й на наступную кадэнцыю. Ейны склад гэткі: Павал Навара — старшыня, а. архім. Леў Гарошка — віцэ-старшыня, Янка Міхалюк — сакратар, Павал Асіповіч — скарбнік.

Засталася бязь зьмены й старая Наглядная Рада ў складзе: а. Аляксандра Надсана, а. Янкі Абабуркі й Янкі Сяўковіча. Аўдытарам быў назначаны Джозэф Гаянс, які займае гэтае становішча ад мамэнту залегалізаваньня арганізацыі.

ДЛЯ ГАЗЭТЫ „БЕЛАРУС"

Прыймаючы ініцыятыву Брадфардзкага Аддзелу ЗБВБ, Зьезд заклікаў сваіх удзельнікаў, заміж вянка на магілу сьв. пам. Генэрала Францішка Кушаля, злажыць ахвяры на Выдавецкі Фонд газэты „Беларус", якая шырака асьвятляе й дзейнасьць Беларусаў у Ангельшчыне. Тут-жа было сабрана 48 фунтаў, 2 шылінгі й 6 пэнсаў на гэтую мэту. Управы Аддзелаў ЗБВБ забавязаліся й надалей праводзіць збор грошай на „Беларуса".

Зьезд закончыўся прапяяньнем беларускага нацыянальнага гімну.

БАГАСЛУЖБЫ ДЛЯ ЎДЗЕЛЬНІКАЎ ЗЬЕЗДУ

З нагоды 22-га Зьезду ЗБВБ ў нядзелю 30 чэрвеня былі адпраўленыя ўрачыстыя Багаслужбы: для каталікоў — а. архім. Львом Гарошкам у капліцы сьв. Пятра й Паўлы ў Марыянскім Доме, для праваслаўных — а. Янкам Абабуркам, настаяцелем БАПЦ у Вялікай Брытаніі, у Беларускім Доме. Пасьля Багаслужбаў адбыўся супольны сяброўскі абед, за падрыхтаваньне якога застаецца падзякаваць сяброўкам ЗБВБ сп-ням Тур і Міхалюк.

КАНЦЭРТ ВУЧНЯЎ БЕЛАРУСКАЙ ШКОЛЫ

Удзельнікі Зьезду мелі нагоду пабыць на канцэрце вучняў Беларускае Школы імя сьв. Кірылы Тураўскага ў Лёндане пад кіраўніцтвам беларускіх Айцоў Марыянаў.

Праграма канцэрту была вельмі ўдала зрыхтаваная, а выкананьне — на высокім узроўні. Маладыя выканальнікі выступалі з рознымі музычнымі інструмэнтамі, але мэлёдыі і ўвесь рэпэртуар былі беларускія: народныя песьні й танцы, а так-жа беларуская клясычная музыка. Прыгожыя народныя вопраткі розьніліся сваімі ўзорамі, а гэта паказвала, што выканальнікі паходзяць з розных мясцовасьцяў Беларусі. Сваім выступленьнем пад кіраўніцтвам Г. Пікарда яны пакінулі ўзапраўды мілае ўражаньне.

Пасьля канцэрту ўдзельнікі Зьезду пазнаёміліся зь Беларускім Музэем, Архівам і Бібліятэкай беларускіх Айцоў Марыянаў у Лёндане ды Выстаўкай, прысьвечанай 50-ым угодкам БНР.

Для ўвагі зацікаўленых падаём наступныя адрасы:

1. Association of Byelorussians in Gt. Britain. 52 Penn Road, London, N. 7.
2. Byelorussian School for Boys 44 Holden Road, London N. 12.
3. Byelorussian Museum 39 Holden Road, London N. 12.
4. Byelorussian Library Marian House, Holden Ave., London N. 12.

Янка Крушына

АГУЛЬНЫ СХОД БАЗА АКРУГІ НЬЮ ЁРК

Сход адбыўся ў нядзелю 16 чэрвеня ў сваім собскім памешканьні пры 401 Атлянтык авэню ў Брукліне (пад царквой), якое з прычыны злоснае самаволі некаторых людзей было на працягу чатырох год для БАЗА недаступнае, як зазначыў старшыня Управы Акруговага Аддзелу БАЗА д-р Ул. Набагез, адчыняючы Сход. Прэзыдыюм Сходу быў выбраны ў складзе: П. Манькоўскага — старшыні, Вольгі Запруднік і Ул. Русака — сакратароў.

Паводле справаздачы ўступаючай Управы, дзейнасьць Аддзелу за мінулы год прадстаўлялася гэтак: Адбылося 6 паседжаньняў Управы й адзін інфармацыйны сход. Управа вяла перамовы зь іншымі групамі Беларусаў дзеля ўнармаваньня дачыненьняў з імі й наладжаньня супрацоўніцтва, што, аднак, не дало пазытыўных вынікаў.

Нью'ёркаўская Акруга БАЗА прыняла актыўны ўдзел у Тыдні Паняволеных Народаў у Нью Ёрку ў ліпені летась, 5 жніўня летась зладзіла была разьвітальны вечар із сваёй актыўнай сяброўкай паэткай Натальляй Арсеньневай, якая пераехала на стала ў Рачэстар, штату Нью Ёрк, а 6 верасьня зарганізавала прыняцьцё ў гонар беларускага сьвятара а. Робарта Тамушанскага, які, будучы ўжо ў трэйцім пакаленьні Амэрыканцам, застаўся шчырым беларускім патрыётам і захаваў беззаганную беларускую мову.

26 кастрычніка летась была зарганізаваная танцавальная вечарына, папярэджаная інфармацыямі пра Дзень БССР на сусьветнай выстаўцы ў Мантрэалі. Прадстаўнікі Акруговага Аддзелу БАЗА прынялі ўдзел у канфэрэнцыі ЗБМА ў Нью Брансьвіку 27 лістапада. Таксама ў лістападзе летась Аддзел зарганізаваў вечар з нагоды 85-ых угодкаў ад нараджэньня Янкі Купалы й Якуба Коласа з дакладам д-ра Ст. Станкевіча. Пасьля афіцыйнай праграмы на вечары была праведзеная дыскусія ў справе кірунку й характару газэты „Беларус". У пачатку сьнежня быў зладжаны вечар на ўгодкі Слуцкага Паўстаньня.

Нью'ёркаўскі Аддзел БАЗА прыймаў актыўны ўдзел у арганізацыі й правядзеньні сьвяткаваньня 50-ых угодкаў Акту 25 Сакавіка ў Нью Ёрку 24 сакавіка, а таксама ў вадзначаньні 25-ых угодкаў выкананьня функцыяў прэзыдэнта Рады БНР сп. Міколам Абрамчыкам, якое было зладжанае 31 сакавіка ў Нью Брансьвіку.

Пры Акруговым Аддзеле БАЗА функцыянаваў Цэнтр Аховы Здароўя, у якім час ад часу д-р Ул. Набагез праводзіў бясплатныя лекарскія агляды сяброў БАЗА. Ізь сяброў Нью'ёркаўскага Аддзелу ў васнаўным камплектуецца Рэдакцыя й адміністрацыйны пэрсанал газэты „Беларус". Аддзел заўсёды актыўна супрацоўнічаў зь герархіяй БАПЦарквы й зь Япархіяльнай Управай БАПЦ.

З прачытанай справаздачы няпрысутнай на Сходзе культурна-асьветнага рэфэрэнта Управы й кіраўнічкі Беларускай Сыботняй Школы ў Нью Ёрку сп-ні З. Станкевіч было відаць, што Беларуская Школа ў Нью Ёрку апошнім годам перажывала глыбокі крызіс з прычыны абыякавых дачыненьняў да школы бальшыні бацькоў, а таксама адмовы шмат якіх настаўнікаў працаваць у школе.

Пасьля кароткай дыскусіі над справаздачамі Сход прызнаў уступаючай Управе Аддзелу абсалюторыюм з падзякаю.

У новую Управу Нью'ёркаўскага Акруговага Аддзелу БАЗА выбраныя: Міхась Тулейка — старшыня, Уладзімер Русак, Галіна Орса, Валянцін Міцкевіч і Вячаслаў Станкевіч — сябры Управы. У склад Рэвізійнае Камісіі ўвайшлі: Пётр Мірановіч, Мікола Кунцэвіч і Пётр Манькоўскі.

У абмеркаваньні пляну працы на будучы год асноўная ўвага была зьвернутая на патрэбу палепшаньня стану Беларускае Сыботняе Школы. Было пастаноўлена ўрачыста адзначыць у 1969 годзе 20-ыя ўгодкі БАЗА й 50-ыя ўгодкі ад сьмерці піянера беларускага адраджэнскага руху Івана Луцкевіча.

Сход закончыўся прапяяньнем беларускага нацыянальнага гімну.

ЮБІЛЕЙ БАПЦ У МЭЛЬБУРНЕ

Мэльбурнская парахвія БАПЦарквы 9 чэрвеня адзначала падвойны юбілей: 1. 20-цігодзьдзе аднаўленьня Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы ў 1948 годзе й 2. 10-цігодзьдзе адчыненьня ў 1958 годзе парахвіі БАПЦарквы ў Мэльбурне. Мае сваю вымову тое, што абедзьве падзеі былі дасягнутыя ў чэрвені — у Дзень Сьв. Еўфрасіньні Полацкай — Патронкі Беларусі.

З нагоды падвойнага юбілею а. Аляксандар адправіў урачыстую Багаслужбу й Вячэрню, пасьля чаго сказаў чулую пропаведзь на тэму абодвых юбілееў.

МІТРАФОРНЫ ПРАТАЯРЭЙ СЬЦЯПАН ВОЙТЭНКА

Беларускае грамадзтва Нью Брансьвіку, Нью Ёрку й аколіцаў праводзіла ў сыботу 29 чэрвеня на вечны супачынак свайго выдатнага душпастыра й шчырага беларускага працаўніка сьв. пам. Мітрафорнага Пратаярэя а. Сьцяпана Войтэнку, які адыйшоў на той сьвет у сераду 26 чэрвеня, пражыўшы 82 гады.

Сьв. пам. Сьцяпан Войтэнка нарадзіўся 28 кастрычніка 1886 году ў вясковай сялянскай сям'і. Ягоны дзед быў земляробам на цэлым надзеле, але дзеля таго, што меў пяцёх сыноў, бацьку Сьцяпана Пархвіру Войтэнку мог пакінуць у спадчыне ўсяго каля дзьвюх дзесяцінаў зямлі. Працавітая й праўдадырская асоба Пархвіра вылучала яго панад узровень сялянскага акружэньня. Адбываючы вайсковую службу ў царскай арміі, ён, хоць і няпісьменны, дастае вайсковую ступень і абвучае навабранцаў, а пазьней і вучняў ахвіцэрскай школы.

Сьцяпанава маці Еўфрасіньня была з выдатнейшае сям'і із суседняе вёскі. Заўсёды ўспамінаў яе ейны сын, як найразумнейшую й найлепшую жанчыну.

Грашовыя нястачы ў сям'і не дазволілі Сьцяпану вучыцца навет у сярэдняй школе. Хаця пасьля пачатквае школы ён здаў экзамен у 5-ую клясу гімназіі, але ані бацька, ані ён сам не маглі зарабіць дастаткова грошай, каб вучыцца ў гімназіі. Здабывае навуку Сьцяпан пры царкве й прыватным спосабам, наймаючы то вучня гімназіі, то духоўнай сэмінарыі, каб пры іхнай дапамозе дабіцца таго, чаго сам ня мог здабыць з кнігаў.

Аценіўшы Сьцяпанаў добры голас і здольнасьці кіраваць хорам, мясцовы сьвятар прадставіў яго Слонімскаму школьнаму інспэктару Данілевічу, ведамаму пазьнейшаму настаўніку Навагрудзкай Беларускай гімназіі. Данілевіч назначае Сьцяпана Войтэнку настаўнікам у вёсцы Карыца-Рабкі Наваельнянскай парахвіі ў Навагрудчыне. Было яму тады 18 год. А пару год пазьней Сьцяпан Войтэнка ўжо кіраўніком царкоўнага хору ў Зэльве й настаўнікам у суседніх із Зэльвай (адно цераз раку) Бярэжках. Хутка ён здае экзамен на дыякана пры Горадзенскай кансысторыі.

Але рукапалажэньня не адбылося, бо хутка быў змабілізаваны ў армію, адбыў Прускую кампанію Рэнэкамп-Гіндэнбурга ў Першую сусьветную вайну, будучы пісарам у вадным з армейскіх аддзелаў у ваколіцах Астралэнкі — Ломжы. Потым знаходзіўся на фронце ў Польшчы й Галіччыне.

Урад Керанскага адклікаў настаўнікаў з фронту, дзякуючы чаму Сьцяпан Войтэнка апынуўся настаўнікам у Сакаловічах Сеньнінскага павету Віцебшчыны. У тых ваколіцах былі прытулкі для цывільных уцекачоў із занятай Немцамі Горадзеншчыны, там-жа была й сям'я Сьцяпана Войтэнкі. Кастрычніцкая рэвалюцыя й савецкая ўлада, што арганізавалася на Віцебшчыне, ня былі да спадобы Сьцяпану Войтэнку. Цяга да роднай Навагрудчыны перамагла ўсякія перашкоды. Войтэнкі пры дапамозе сваякоў жонкі перабіраюцца праз драты й акопы фронту ля Варончы — Дарагова й вяртаюцца на свой хутар Мачульню недалёка ад Наваельні.

Але Сьцяпан Войтэнка едзе ў Зэльву на сваё старое становішча. У гэны час адчувалася вялікая нястача праваслаўных сьвятароў, бо перад наступам Немцаў царскі ўрад высяляў цэлыя вёскі й мястэчкі зь Беларусі, а сьвятары мелі служыць прыкладам для іншых у гэтым перасяленьні ўглыбкі імпэрыі. Таму ў Беларусі адразу па вайне вельмі мала было сьвятароў і шмат якія парахвіі пуставалі.

Уладыка Уладзімер, у гэным часе Горадзенскі герарх, запрашае Сьцяпана Войтэнку ў Горадню. Рукапалажэньне ягонае ў сан сьвятара адбылося на сьв. Ільлю 2 жніўня 1918 году. Пасьля гэтага а. Сьцяпан назначаецца сьвятаром аж у чатыры парахвіі. Уся ягоная сям'я пераяжджае разам зь ім у Пераналоку, што ля шашы Слонім — Ружана прыблізна на паўдарозе да гэтых дзьвюх мясцовасьцяў. Там-жа сям'я Войтэнкаў знаходзілася й падчас паходу 16-ай арміі Тугачэўскага „на Аршаву" летам 1920 году. Пасьля вайны а. Сьцяпан просіць перавесьці яго ў якую-небудзь парахвію бліжэй да родных мясьцінаў. Ён пераяжджае спачатку ў Дварэц, потым у Зялезьніцу, тады ў Ястраб-Міхалоўку й наапошку ў Марозавічы на Навагрудчыне.

Польская палітычная акцыя тварэньня „праваслаўных Палякаў" падмяньвае даўнейшую расейска-манархічную спадчыну „казённага праваслаўя" ў царкоўным жыцьці Горадзенскай япархіі. Арганізацыйны зьезд „праваслаўных Палякаў" вясною 1938 году ў Навагрудку спрычыняе далейшы ціск на беларускае праваслаўнае жыцьцё. У выніку старыя сьвятары, праціўныя палянізацыйнай акцыі, выкідаюцца із займаных імі парахвіяў, а іхныя месцы абсаджваюцца гадунцамі ўжо польскіх духоўных школаў. Навагрудзкі стараста, бачучы наважаны супраціў а. Сьцяпана ў дачыненьні да палянізацыі беларускай царквы ды абураны за ўдзел ягонага сына ў дзейнасьці беларускіх арганізацыяў, спрычыняецца да таго, што Горадзенская кансысторыя звальняе а. Сьцяпана із становішча настаяцеля Марозавіцкай парахвіі й высылае ў распараджэньне Жыровіцкага манастыра.

Тады-ж а. Сьцяпан пераяжджае на собскі шнюр у Мачульне. За пару месяцаў прыходзяць бальшавікі. Праз увесь час вайны а. Сьцяпан займаецца земляробствам і ня прыймае ніякага ўдзелу ў царкоўным жыцьці.

Пасьля вайны а. Сьцяпан аднаўляе сваю душпастырскую дзейнасьць. Пераход „япіскапаў зь Беларусі" ў Расейскую Зарубежную Царкву моцна ўскалыхнуў а. Сьцяпана. Ён прыймае актыўны ўдзел у скліканьні Канстанцкага Саборыку ў 1948 годзе й спрычыняецца да аднаўленьня Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы. Ён адзіны спасярод беларускага сьвятарства падпісвае Канстанцкія пастановы пра аднаўленьне царкоўнай аўтакефаліі. Таксама ён адзіны спасярод беларускага сьвятарства, што быў у кіраўніцтве БАПЦарквы аж да часу хіратоніі Уладыкі Васіля.

Пераехаўшы ў Амэрыку, а. Сьцяпан адразу-ж згадзіўся служыць у любым месцы, дзе была-б зарганізаваная беларуская парахвія. Парахвія БАПЦ у Нью Брансьвіку — душпастырская дзейнасьць ягоных апошніх гадоў.

Але гады жыцьця бралі сваё. І хаця а. Сьцяпан стараўся служыць кажную нядзелю, стараўся, каб ягоныя Багаслужбы адбываліся строга паводля спрадвечнага абычаю й былі ўпрыгожаныя царкоўным сьпевам, трэба было браць адпачынак. Ён намерваўся адпачыць два першыя тыдні ліпеня ў манастыры Мір. Але ягонае сэрца перастала біцца раней гэтага тэрміну, і ён супачыў у вечным міры 26 чэрвеня 1968 году. Вечная Яму памяць!

РАДЗЕЮЦЬ НАШЫЯ РАДЫ

Прайшоў толькі месяц часу ад панесенай грамадзтвам балючай страты — сьмерці сьв. пам. Генэрала Франьцішка Кушаля, як бязьлітасная доля прынесла нам яшчэ адну ня менш балючую страту. У сераду 26 чэрвеня раптоўна памёр Змагар за Аўтакефалію Беларускае Праваслаўнае Царквы, Настаяцель Парахвіі Жыровіцкае Божае Маці ў Гайлэнд Парк, Нью Джэрзі, Мітрафорны Пратаярэй а. Сьцяпан Войтэнка.

Яшчэ гэтак нядаўна Ён маліўся за аднаго з тых, хто падпісаў Акт аднаўленьня Аўтакефаліі, за сьв. пам. Янку Чыжыка, а разам зь ім і за Гэнерала Ф. Кушаля. Памёр, як быццам заснуў, седзячы пры стале. Відаць Усемагутны прызнаў ягоныя заслугі на гэтым сьвеце і ўзнагародзіў Яго лёгкай сьмерцяй.

Цела Нябожчыка спачывала ў БАПЦарквe Жыровіцкае Божае Маці ў Гайлэнд Парк, і першая паніхіда была адслужаная Уладыкам Васілём у чацьвер вечарам 27 чэрвеня. Царква даслоўна танула ў кветках і па берагі была перапоўненая тымі, хто прыйшоў аддаць апошнюю пашану Памерламу. Шмат было навет з тых, што называюць нашую Царкву „сэктанскай" і „некананічнай". Сьлёзы на вачох былі навет у тых, хто за Ясонага жыцьця незаўсёды згаджаўся зь Ім.

Наступная паніхіда была адслужаная ў пятніцу, а ў сыботу, пасьля адмысловай чатырохгадзіннай Багаслужбы, адслужанай Уладыкам Васілём у суслужэньні з а. Васілём Кендышам, адбыліся паховіны на Беларускім Магільніку ў Іст Брансьвік, Нью Джэрзі.

Беларускі Магільнік за час свайго існаваньня яшчэ не зьмяшчаў гэтулькі людзей і самаходаў, як на паховінах а. Сьцяпана. Прыйшоў разьвітацца зь Нябожчыкам навет а. М. Лапіцкі, настаяцель Беларускае Праваслаўнае Царквы ў Саўт Рывэры.

Над труной, пакрытай беларускім бел-чырвона-белым сьцягам, сказаў разьвітальную прамову Уладыка Васіль, які падрабязна падчыркваў усе дадатныя бакі характару Нябожчыка й Ягоныя заслугі перад нашай сьв. БАПЦарквой і Беларускім Народам. Зьняты з труны сьцяг перадаў Матушцы сэньёр нашага асяродку й радны БНР сп. Ф. Родзька. У кароткіх словах ён выказаў глыбокую пашану беларускага грамадзтва да аўдавелай Матушкі.

Пасьля паховінаў у Беларускім Царкоўна-Грамадзкім Цэнтры адбыўся традыцыйны жалобны абед, прыгатаваны сям'ёй Нябожчыка, на якім прысутнічала больш за сто асобаў. На абедзе прамаўлялі: сп. сп. Ул. Курыла ад Галоўнай Управы БАЗА, інж. В. Р. ад Царкоўнай Рады, б. старшыня Царкоўнай Рады П. Кажура, А. Стагановіч, Ул. Русак, М. Тулейка, Ф. Родзька, Б. Данілюк, Я. Азарка, А Шукелайць, інж. М. Гарошка, а. Васіль Кендыш.

Сьпі спакойна, Дарагі й Незабыўны Ойча Сьцяпане!

В. С.

СЬВЯТОЙ **ПАМЯЦІ**

МІТР. ПРАТАЯРЭЙ СЬЦЯПАН ВОЙТЭНКА

Настаяцель Парахвіі Жыровіцкае Божае Маці ў Гайлэнд Парк, народжаны 28 кастрычніка 1886 году адыйшоў у вечнасьць 26 чэрвеня 1968 году й пахаваны 29 чэрвеня 1968 году на Беларускім Магільніку ў Іст Брансьвік, Нью Джэрзі, аб чым у глыбокай жалобе паведамляе

Япархіяльная Управа
БЕЛАРУСКАЙ АЎТАКЕФАЛЬНАЙ ПРАВАСЛАЎНАЙ ЦАРКВЫ

У сераду 26 чэрвеня 1968 году адыйшоў на вечны супачынак адзін з пачынальнікаў аднаўленьня Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы, Настяцель Парахвіі БАПЦарквы Жыровіцкае Божае Маці ў Гайлэнд Парк, Нью Джэрзі,

СЬВЯТОЙ ПАМЯЦІ

МІТР. ПРАТАЯРЭЙ СЬЦЯПАН ВОЙТЭНКА

Аўдавелай Матушцы й асірацелым Дзецям, Унукам ды Праўнукам складаюць свае найшчырэйшыя спачуваньні

Царкоўная Рада БАПЦарквы Жыровіцкае Божае Маці ў Гайлэнд Парк,
Управа Аддзелу й Жаноцкае Сэкцыі БАЗА ў Нью Джэрзі,
Управа Аддзелу Задзіночаньня Беларускіх Вэтэранаў у Нью Джэрзі,
Управа Аддзелу Задзіночаньня Беларускае Моладзі ў Нью Джэрзі.

20-ЫЯ ЎГОДКІ ЎЗНАЎЛЕНЬНЯ БАПЦ У НЬЮ ЁРКУ

У нядзелю, 2-га чырвеня, вернікі БАПЦ ды беларускае грамадзтва Нью Ёрку й ваколіцы сыйшліся ў Катэдральным Саборы Сьв. Кірылы Тураўскага ў Брукліне, каб на чале з нашымі трыма Герархамі й духавенствам адзначыць 20-я ўгодкі ўзнаўленьня БАПЦ — у першую чаргу падзякай Богу ды Апякунцы Беларускага народу — Сьв. Прадславе-Еўфрасіньні, Князёўне Полацкай, за Ейную дапамогу ў нашых просьбах перад пасадам Усемагутнага за пасланьне нам Вялікае Ласкі — нашае Праваслаўнае Царквы, ды ўрэшце, пасьля адправаў, у сустрэчы пры бяседных сталох падзяліцца ўспамінамі, а з гэтым і надзеямі, пажаданьнямі й намерамі на будучыню.

Таму на абліччах у прысутных на ўрачыстасьці ў Нью Ёрку віднеліся ў гэты дзень ня толькі належная пабожнасьць, але радасьць і гонар за тое, што наўсуперак намаганьня ворагаў, не зважаючы на балота й каменьні, якімі абкідвалі й дасюль абкідаюць БАПЦ некаторыя зблуджаныя ці ўпрэжаныя ў чужацкія аглоблі нашыя-ж браты Беларусы, — хай ім Бог будзе судзьдзём, — сяньня БАПЦ стаіць на моцным фундаманьце і на праваднымы месцы ў рэлігійным і нацыянальным жыцьці беларускае эміграцыі й беларускага народу.

Запраўды сэрцы поўніліся радасьцяй і ўдзячнасьцяй да Бога падчас Сьв. Літургіі, якую ўрачыста адпраўлялі разам тры беларускія праваслаўныя Герархі — тры беларускія патрыёты, што цярпелі роўна з намі нашыя ранейшыя беды й нястачы, ды й церпяць тыя-ж беды й нястачы й сяньня, але не саступаюць із шляху, ВПрсьв. Архіяпіскап Васіль, Прсьв. Япіскап Андрэй і Прсьв. Япіскап Мікалай, ды бачачы побач зь імі нашых ахвярных і дастойных сьвятароў: а. Мітр. Прат. Сьцяпана Войтэнку й а. Васіля Кендыша. Уздымала сьвяточны настрой і зладнае пяяньне хору пад кіраўніцтвам сп. Андрэя Каптуровіча, ды асабліва праймала выкананьне напеваў беларускіх кампазытараў М. Равенскага й К.. Кіслага.

Пасьля Сьв. Літургіі быў адпраўлены малебен да Сьв. Прадславы-Еўфрасіньні.

Закончылася Божая Служба беларускім рэлігійным гімнам „Магутны Божа".

Пасьля адправаў у царкве ўдзельнікі ўрачыстасьці перайшлі ў царкоўную залю, дзе ўжо чакалі на іх багата застаўленыя ахвярнымі парахвіянкамі зь Нью Ёрку бяседныя сталы.

Бяседа была пачатая малітвай і багаславенствам ВПрсьв. Уладыкі Васіля, пасьля чаго а. В. Кендыш папрасіў усіх ушанаваць хвілінай цішыні памяць настаяцеля Сабору Сьв. Кірылы Тураўскага — Сьв. Пам. Мітр. Прат. а. Хв. Данілюка ды ўсіх памерлых духаўнікоў і вернікаў БАПЦ. Далей а. В. Кендыш зрабіў кароткі агляд гісторыі БАПЦ, пачынаючы ад часоў Полацкага Княства і да сучаснае пары. Канчаючы сваё слова, а. В. Кендыш паведаміў аб атрыманьні юбілейных прывітаньняў ад беларускіх арганізацыяў і ад шчырага прыяцеля БАПЦ Прсьв. Япіскапа Генадзя з УАПЦ.

Наступны ўзяў слова Старшыня Царкоўнае Рады Сабору Сьв. Кірылы Тураўскага сп. Пётра Манькоўскі, які ў кароткім рэфэраце падкрэсьліў значаньне духовае незалежнасьці народу дзеля здабыцьця ім незалежнасьці дзяржаўнае. Прамоўца таксама разгледзеў і абярнуў закіды што да кананічнасьці БАПЦ.

Ад Галоўнае Управы БАЗА прывітаньне выказаў старшыня сп. Уладзімер Курыла.

Др. Віктар Васілеўскі ў сваім слове сказаў аб некаторых няведамых фактах, зьвязаных з узнаўленьнем БАПЦ на Бацькаўшчыне і на эміграцыі, а таксама зьвярнуў увагу на канечнасьць пераходу на беларускую мову ў Божых Службах ды бязьвынятковага ўжываньня Еўфрасіньнеўскага крыжа.

Др. Уладзімер Набагез прывітаў ад Рады БНР і Акруговае Управы БАЗА ў Нью Ёрку і, закранаючы гісторыю БАПЦ, між іншым, заўважыў, што Польская Праваслаўная Царква была вызнаная кананічнай на аснове кананічнасьці БАПЦ у мінуўшчыне.

Сп. Уладзімер Русак адзначыў заслугі пры ўзнаўленьні БАПЦ мітр. прат. а. Сьцяпана Войтанкі і ўсяе ягонае сям'і, др. В. Васілеўскага і Сьв. Пам. ген. М. Дзямідава. На ягоны заклік прысутныя прапяялі а. Войтанку, матушцы і ўсёй сям'і „Многая лета".

Сп. Барыс Данілюк выказаў падтрыманую гучнымі воплескамі падзяку за дапамогу пры ўзнаўленьні БАПЦ Украінскай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царкве. На прапанову прамоўцы прысутныя прапяялі „Многая лета" Галаве БАПЦ ВПрсьв. Архіяпіскапу Сяргею ды з энтузіязмам падтрымалі прапанову, каб даручыць Епархіяльнай Радзе выслаць ВПрсьв. Арх. Сяргею прывітаньне ад усіх удзельнікаў урачыстасьці. Сп. Б. Данілюк таксама зьвярнуўся да духоўных уладаў з просьбай, каб наблізіць час хоць частковага пераходу на беларускую мову ў Божых Службах, ня спыняць выдаваньня календара, выдаваць царкоўны часапіс часьцей ды зьвярнуць больш увагі на ўзгадаваньне дзяцей і моладзі.

Апошнім прамаўляў Прсьв. Уладыка Андрэй, які падкрэсьліў, што галоўнай перашкодай у разьвіцьці БАПЦ была й ёсьць нястача людзей, што позьніць прагрэс, але ўсё-ж адзначыў Уладыка, калі азірнуцца праз мінулыя дваццаць год, дык сяньня відаць, што былі зробленыя вялікія дасягненьні. Што датычыць перакладу Божых Службаў на беларускую мову, дык Парахвія й духавенства БАПЦ жадалі-б мець яго ня менш за вернікаў і спробы ў гэтай дзялянцы ўжо робяцца, але гэта справа ня лёгкая, як бачым з прыкладу Украінцаў, што працуюць над перакладамі ўжо дзесяцігодзьдзямі. Таму трэба заўсёды ўлічваць нашыя магчымасьці й будаваць нашую царкву ня гучнымі словамі, але творчымі чынамі.

Бяседа закончылася малітвай і багаславенствам Прсьв. Уладыкі Мікалая.

Вернік

ВЕСТКІ з КАНАДЫ

BYELORUSSIAN CANADIAN ALLIANCE
524 St. Clarence Avenue
Toronto 4, Ont.
Матарыялы да друку, ахвяры й падпіску просім прысылаць на адрыс:
Dr. R. Zuk
54 Mary Street
Barrie, Ont. Tel. 728-7581
Advertising rate — $ 1.25 per column inch.

У ДЭТРОЙТ!

НА ВОСЬМУЮ СУСТРЭЧУ БЕЛАРУСАЎ ПАЎНОЧНАЕ АМЭРЫКІ,

прысьвечаную

50-ЫМ УГОДКАМ НЕЗАЛЕЖНАСЬЦІ БЕЛАРУСКАЙ НАРОДНАЙ РЭСПУБЛІКІ,

прыедзем усе!

Просім загадзя перад выездам паведаміць ды атрымаць патрэбныя інфармацыі ад Старшыні Галоўнай Управы ЗБК:
Mr. M. HANKO
23 Temple Avenue,
Toronto 3, Ont. Phone: LE 7-1705.

ГАЛОЎНАЯ УПРАВА ЗБК

АРГАНІЗАТАРЫ СЬВЯТКАВАНЬНЯ 25 САКАВІКА У ВІНІПЭГУ

Зьлева направа: сп. сп. М. Сільвановіч, Ул. Гуцько, М. Радчанка, А. Ясеновец, А. Радчанка і сядзіць К. Навіцкі.

Прыяцель Беларусаў, адданы й адзін з найбольш дзейных прыхаджан Парахвіі БАПЦарквы св. Кірылы Тураўскага ў Таронта, сакратар Беларускай Крэдытавай Касы

СЬВЯТОЙ **ПАМЯЦІ**

КІРЫЛА БРОКІНГ

памёр раптоўна на 78-ым годзе жыцьця ў Таронта 13 ліпеня 1968 г.
Вечны супакой Ягонай Душы! Аб гэтым із сумам паведамляюць
Парахвіяльная Рада,
Дырэкцыя Беларускай Касы,
Канадзкая Рэдакцыя „Беларуса".

СЬВ. ПАМЯЦІ БЭРТА АЛЯКСЕЕВІЧ

Дня 3-га чырвеня на 37 годзе жыцьця пасьля цяжкой хваробы адышла на вечны супакой Бэрта Аляксеевіч, жонка Парахвіяніна, Сябры Нагляднай Рады і Царкоўнага Харыстага Парахвіі Сьв. Кірылы Тураўскага ў Таронта. Паховіны адбыліся ў лацінскім абрадзе 6-га чырвеня 1968 г. ў касьцеле Сьв. Казімера і на могілках Парк Лавн Сэмэтэры Суправаджалі Нябожчыцу на вечны супачынак шматлікія сябры, знаёмыя й калегі Сп. М. Аляксеевіча па вайсковай службе з часоў Другой сусьветнай вайны. Яго Праасьвячэнства Уладыка Мікалай сваёй прысутнасьцяй ушанаваў памёрлую і падтрымоўваў на духу Сп. Мікалая з сынам Стафанам. Шматлікая грамада прысутных ды маса вянкоў і кветак даказвалі пра вялікую пашану да Сям'і Сп-ва Аляксеевічаў, якая ёсьць сапраўдная узорная сям'ёй. Беларускія мясцовыя арганізацыі — Парахвія Сьв. Кірылы Тураўскага ў Таронта, Згуртаваньне Беларускіх Жанчын у Канадзе і Згуртаваньне Беларусаў Канады ды Канадыйская Рэдакцыя газэты „Беларус" схіляюць свае галовы перад Нябожчыцай, а Спадару Мікалаю і яго сыну Стафану Аляксеевічам выказваюць найшчырэйшыя спачуваньні ў страце жонкі й маткі. Хай Ёй будзе лёгкая канадыйская зямля, а душы Яе вечны супакой.

АГУЛЬНЫ ЗЬЕЗД ЗБК

19-ты Агульны Зьезд Згуртаваньня Беларусаў Канады адбыўся 22-га чэрвеня 1968 г. у Беларускім Рэлігійна-Грамадзкім Цэнтры ў Таронта. Пачаўся ён адсьпяваньнем традыцыйнай песьні „Беларусь наша Маці Краіна". Адкрыў Зьезд старшыня ўступаючай Галоўнай Управы ЗБК сп. М. Ганько.

Мандатная Камісія ў складзе сп. сп. К. Акулы, А. Грыцука й М. Буцькі праверыла мандаты й абвесьціла Зьезд правамоцным. У прэзыдыюм Зьезду былі выбраныя: старшыня — Маг. А. Грыцук, сакратар — сп. К. Акула, сябра — сп. Г. Барановіч. Пратакол з папярэдняга 18-га Зьезду, прачытаны д-р. Раісай Жук-Грышкевіч, быў прыняты з адной папраўкай.

Із справаздачаў Аддзелаў і Галоўнай Управы ЗБК выявілася, што на апошнюю кадэнцыю прыпала адзначэньне шточаймеш чатырох важных юбілеяў: Скарынавага юбілею, або 450 год беларускага друку, стагодзьдзя Канады, поўстагодзьдзя Першага Ўсебеларускага Кангрэсу й поўстагодзьдзя Абвешчаньня Незалежнасьці Беларускай Народнай Рэспублікі.

Апрача гэтых юбілеяў на гэтую-ж кадэнцыю прыпалі й іншыя важныя падзеі, якія не маглі не ўплыньць на жыцьцё й дзейнасьць Галоўнай Управы й цэлага ЗБК. Імі былі: Славянскі Зьезд у Атаве, прыезд Прэзыдэнта Рады БНР інж. М. Абрамчыка й Сэсія Рады БНР, 20-цігодзьдзе аднаўленьня БАПЦ і высьвячэньне а. Мікалая ў сан Япіскапа, 800-годзьдзе сьмерці Прадславы — Сьв. Еўфрасіньні Полацкай, беларускі тыдзень на Экспо 67.

Дзеля таго, „што жыць нам прыйшлося вялікімі днямі", дзейнасьць Галоўнай Управы й Аддзелаў, а зь іх перадусім Тарантанскага, была вельмі ўзмоцненай і абшырнай.

У чэрвені 1967 г. сябра Галоўнай Управы д-р. В. Жук-Грышкевіч рэпрэзэнтаваў Беларусаў на Канфэрэнцыі Славянаў у Атаве й прачытаў даклад на тэму: „Чаму Беларусаў няма ў канадзкай статыстыцы".

У верасьні 1967 году выстаўкай **„Старога Беларускага Друку"** й прынагоднай акадэміяй быў адзначаны Скарынаў юбілей — 450 год беларускага друку й стагодзьдзя Канады. Імпрэзу арганізаваў культурна-асьветны рэфэрэнт д-р. Раіса Жук-Грышкевіч зь бясцэннай дапамогай д-ра Вітаўта Тумаша, старшыні БІНіМ у Нью Ёрку. Дакладная справаздача з выстаўкі й акадэміі зьмешчана ў канадзкай частцы 126-га нумару „Беларуса" з кастрычніка 1967 году. Зроблены тры юбілейныя альбомы зь імпрэзы для архіваў: БІНіМ у Нью Ёрку, ЗБК і архіву ўнівэрсытэцкай бібліятэкі ў Кінгстане.

Стагодзьдзе Канады было адзначана гэтаксама выступам беларускае танцавальнай групы моладзі пад кіраўніцтвам сябры Галоўнай Управы сп. Б. Кіркі на міжнацыянальнай імпрэзе перад ратушай Таронта й на Канадыйскай Нацыянальнай выстаўцы ў Таронта.

Сябры ЗБК былі на Экспо — 67 у часе беларускага тыдня.

Адумысловымі акадэміямі былі адзначаныя Дзень Герояў Беларусі ў лістападзе й 50-тыя ўгодкі Першага Ўсебеларускага Кангрэсу ў сьнежні 1967 г.

Навагодняй вечарынай ЗБК сустрэла юбілейны год Беларускай Народнай Рэспублікі. 4-га лютага стараньнем Галоўнай Управы і Тарантанскага Аддзелу адбылася ў Беларускім Рэлігійна-Грамадзкім Цэнтры ў Таронта сустрэча грамадзтва із Спадаром Прэзыдэнтам Рады БНР інж. М. Абрамчыкам. Тыдзень пазьней такою-ж сустрэчай вітаў Спадара Прэзыдэнта Рады БНР і Лёнданскі Аддзел ЗБК у Лёндане (Антарыё). На ёй прысутнічалі й сябры ЗБК, якія пражываюць бліжэй Лёндану.

Каб адзначыць залаты юбілей БНР, Галоўная Управа ЗБК канцэнтравала сваю энэргію на інфармаваньне, як беларускага грамадзтва, так і палітычных, грамадзкія й культурныя дзейнікі Канады аб Беларусі й яе вызвольным руху. Апрача прынагодных артыкулаў у „Вестках з Канады", Галоўная Управа выдала заклік-камунікат „50-тыя ўгодкі Беларускай Народнай Рэспублікі" й пашырыла яго сярод Беларусаў Канады. Канадыйскім дзейнікам, як палітычным лідэрам, грамадзкім і ўрадавым установам, унівэрсытэтам, найбольшым газэтам Таронта разаслала шмат інфармацыйных лістоў зь літаратурай у ангельскай мове: „Дэкляратыўныя Рады БНР", брашура „Беларусь" М. Абрамчыка й выданай у Лёндане (Ангельшчына) брашурай ЗБВБ „Абвешчаньне Незалежнасьці Беларусі 25-га Сакавіка 1918 г.".

ЗБК брала вельмі чынны ўдзел у ладжаных ККБК акадэміях у чэсьць 50-ых Угодкаў БНР у Таронта й Ашаве.

ЗБК брала чынны ўдзел у імпрэзах, ладжаных іншымі арганізацыямі Беларускага Рэлігійна-Грамадзкага Цэнтру, як Дзень Сьв. Кірылы Тураўскага, Дзень Прадславы — Сьв. Еўфрасіньні Полацкай, сустрэча й імяніны Уладыкі Мікалая, Дзень Маткі. Да адказнасьцяў ЗБК, як суўласьніка належыць рупліваець аб адміністрацыі й сплату мортгіжу за будынак Б.Р.-Г. Цэнтру. Сябра Галоўнай Управы, д-р В. Жук-Грышкевіч апрацаваў із сп-ні Л. Кулеш матар'ял да артыкулу аб Беларусах у „Канадыен Фэмілі Трэ". Сябры Галоўнай Управы складаюць Рэдкалегію й Адміністрацыю канадзкай часткі „Беларуса" — „Вестак з Канады". Кальпартажам займаецца сп. М. Кулеш у Таронта й сп. Ю. Стасіловіч у Мантрэалі.

Пасьля выслуханьня справаздачаў як Аддзелаў, так і сяброў Галоўнай Управы й Нагляднай Рады, пасьля дыскусіі над справаздачамі, Зьезд, на прапанову Нагляднай Рады, уступаючым кіраўнічым і кантрольным ворганам прызнаў абсалюторыюм з падзякай.

Пастановы Зьезду

1. Зьезд пастанавіў даручыць новай Галоўнай Управе адзначыць 20-цігодзьдзе ЗБК на як мага шырэйшую скалю. Даручыў сп. К. Акулу апрацаваць брашуру з нагоды 20-цігодзьдзя ЗБК й распачаць падрыхтоўчую працу над большай кнігай на 50-цігодзьдзе ЗБК.

2. Зьезд пастанавіў даць вольную руку новай Галоўнай Управе, Рэдкалегіі й Адміністрацыі Канадзкай часткі „Беларуса", калі яны будуць лічыць мэтазгодным, аддзяліцца ад „Беларуса".

3. Зьезд даручыў новай Галоўнай Управе далажыць усіх стараньняў, каб 8-я Сустрэча Беларусаў Паўночнай Амэрыкі ў Дэтройце, прысьвечаная Залатому Юбілею БНР, адбылася на высокім ідэйным і культурным узроўні, ды была лікам добра рэпрэзэнтаваная Беларусамі Канады.

4. Зьезд вызначыў рэпрэзэнтанта ад ЗБК — сп. Г. Барановіча ў камісію для сплаты мортгіжу за будынак Р.-Г. Цэнтру.

5. Зьезд пастанавіў выслаць падзяку Нью Ёрк Паблік Ляйбрэры за арганізацыю выстаўкі „450 ГОД БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ", а таксама д-ру Вітаўту Тумашу за ўдзеленую дапамогу ў арганізацыі выстаўкі „СТАРОГА БЕЛАРУСКАГА ДРУКУ" ў Таронта ў чэсьць 450-тых угодкаў беларускага друку.

Рэзалюцыі.

1. Зьезд пастанавіў апрацаваць рэзалюцыю ў сувязі з 50-мі ўгодкамі БНР.

2. Дзеля таго, што 1968 год абвешчаны ЗН годам правоў чалавека (юмэн райтс) — Зьезд пастанавіў апрацаваць адпаведную рэзалюцыю адносна пагвалчаньня правоў чалавека й усяго Беларускага Народу ў БССР і СССР і выслаць гэту рэзалюцыю міністру замежных спраў Канады і сакратару ЗН.

Выбары.

У новую Галоўную Управу былі выбраныя: старшыня — сп. М. Ганько, заступнік — сакратар — д-р Раіса Жук-Грышкевіч, скарбнік — сп. Б. Кірка, рэфэрэнт вонкавых зносін — сп. К. Акула, Рэдактар Канадзкай часткі „Беларуса" — д-р Вінцэнт Жук-Грышкевіч. Функцыю адміністратара „Вестак з Канады" давялося узноў узяць на сябе сакратару галоўнай Управы д-ру Раісе Жук-Грышкевіч.

У Наглядную Раду ўвайшлі сп. сп. Г. Барановіч, А. Маркевіч, В. Навіцкі. У Сяброўскі Суд — сп. сп. М. Буцька, А. Протас, Н. Сільвановіч.

Зезд быў закончаны адсьпяваньнем Нацыянальнага Беларускага Гімну, а мне прыйшлі на памяць словы: „Хай зьлыдні над намі скрыгочуць зубамі, любі сваю ніву і край, і колькі ёсьць сілы, да самай магілы: ары, барануй, засявай".

Р. Ж.-Г.

НОВЫ ПРЭМ'ЕР МІНІСТРАЎ КАНАДЫ П'ЕР ТРУДО

Ён выйшаў з бліскучай перамогай сваёй партыі лібэралаў у канадыйскіх выбарах 25 чырвеня г. г. Лібэралы атрымалі 154 мандаты на агульны лік 264 ў канадыйскім парлямэнце. Кансэрватыстыя атрымалі 72 мандаты, НДП — 23, крэдытысты — 14 і незалежныя — 1. Такім чынам лібэралы маюць цяпер у парлямэнце выразную большыню над усімі іншымі партыямі ўзятымі разам, дзякуючы чаму прэм'ер Трудо мае ўрад большыні, а не мяншыні, як гэта было з урадам Пірсана. Гэта вельмі важна, бо цяпер лібэральны ўрад Трудо можа праводзіць усе свае пастановы, не аглядаючыся на апазыцыю — іншыя партыі.

Прэм'ер Трудо мае 48 год, у палітыцы гэта малады век. Новы прэм'ер здольны, энэргічны, з новымі ідэямі й праектамі. Таму ён і перамог на выбарах. Уся Канада ўскладае на яго вялікія надзеі.

ПАРАХВІЯЛЬНЫ ПІКНІК

30-га чырвеня на беларускай фарме „Слуцак" Парахвіяльная Рада Парахвіі Сьв. Кірылы Тураўскага ў Таронта зладзіла Пікнік. А гадзіне 11-ай рана адбылася Багаслужба, якую адправіў Яго Праасьвячэнства Уладыка Мікалай. Пасьля Багаслужбы мелі прысутныя замер адпачываць на сьвежым паветры, займацца рыбалоўляй ды наагул супольна праводзіць час. Аднак капрызнае сёлетняе лета загадала інакш. Калі ўсе пачалі арганізавацца ў сваіх заняткаў, лінуў дождж як зь вядра. У хаце мусілі запаліць лямпы, бо дзеці пачалі палохацца. Але праз некаторы час неба праясьнела, дождж перастаў і ўдзельнікі вярнуліся да сваіх заняткаў. Мушу зазначыць, што гэта імпрэза была даволі ўдалая, каб толькі нашы людзі былі крыху адважнейшыя й мелі крыху больш гумару ды не спадзяваліся на вялікія выгоды. Адзін сябра выпякаў на вогнішчы біфстэйкі, а адзін з наймаладзейшых патрапіў зьлавіць на вуду два чатырохфунтовыя „басы". Адно тыя, што асталіся начаваць, на наступны дзень выгравалі на сонцы, напраўлялі паддогу і ганак каля хаты ды наагул закончылі пікнік з гукам. Да наступнага разу.

М. Ганько

ПАНІХІДА

У Нядзелю 7 ліпеня ў Таронта ў Парахвіі Сьв. Кірылы Тураўскага адразу пасьля Сьв. Літургіі была адслужана Паніхіда па мітрафорным пратаярэю айцу Сьцяпану Войтэнку. У канцы Сьв. Літургіі Уладыка Мікалай сказаў слова пра айца Сьцяпана, пра яго заслугі ў нашай Царкве. У часе Паніхіды луналі сьвечкі ў руках прыхаджан і ўзносіліся ўсімі Малітвы да Ўсявышняга Бога за душу пакойнага дарагога для нас айца. Сьцяпана.

● **Ашаўскі пікнік на Дзень Бацькі.** Беларуская Самапомач у Ашаве зладзіла свой традыцыйны пікнік, каб адзначыць Дзень Бацькі, у нядзелю 16 чырвеня. Пікнік адбыўся на фарме В. Высоцкага й прайшоў вельмі ўдала. **А. М.**

ДЗЕН ПАТРОНКІ БЕЛАРУСІ

Дзень 9-га чырвеня быў патрончым сьвятам у грамадзе пры парахвіі сьв. Еўфрасіньні Полацкай у Таронта, таму і адзначаўся ён сёлета з асаблівай урачыстасьцю. Гэта быў Дзень Патронкі беларускага народу і адначасна Патронкі мясцовай царквы дый супаў ён яшчэ з гадавым сьвятам Сёмухі. Як на халодную і дажджлівую вясну ў гэтым годзе незвычайна цёплы і сонечны дзень выпаў, моў і сам Бог хацеў дадаць урачыстасьці дню сваёй вялікай угодніцы сьв. Еўфрасіньні Полацкай.

Царква, умаеная галінкамі клёну, залітая сонцам, у якім усё і ўсе выглядаюць асабліва па-сьвяточнаму. І хор у паўнейшым складзе, як звычайна, пяе стройней. Слухаеш, і раптам сэрца заказытала незразумелая радасьць і шчасьце. Глядзіш на прысутных, а бачыш ня іх, а сваіх родных, блізкіх, знаёмых з роднага палескага гораду. Думаецца, што гэта сьвяткуюць ці Сёмуха там, у нашым Саборы. Але вось вочы затрымаліся на сьв. Еўфрасіньні Полацкай з правага боку іканастасу, і думкі вяртаюцца да рэальнасьці.

Парахвія сьв. Еўфрасіньні Полацкай у Таронта можа сапраўды быць гордай з высокамастацкага абразу сваёй Патронкі, маляванага ўжо на эміграцыі спэцыялістым іконнага мастацтва. Абраз гэты творыць праўе заканчэньне іканастасу, бо-ж для іканастасу ён быў і роблены разам з шасьцю іншымі абразамі адным і тым самым мастаком.

Свайго часу, калі яшчэ царкоўны будынак быў не сплачаны дый пякуча патрабуючы рамонту, выгля-

ПРЫНЦЫП "ЮНІТЫ ІН ДЫВЭРСІТЫ" І БЕЛАРУСЫ

Прынцып адзінства ў разнароднасьці ёсьць асновай у палітычным, грамадзкім і культурным жыцьці Канады, ён вынікае з праўдзіва дэмакратычнага ладу, якім Канада можа хваліцца на цэлы сьвет. Дзякуючы гэтаму прынцыпу, забясьпечваецца поўная свабода адзінкам, розным нацыянальнасьцям, усім арганізацыям, усім цэрквам, усім палітычным партыям ды рознамоўнай і рознай ідэялягічна прэсе. Свабода слова, свабода сходаў, свабода ўсіх рэлігіяў, свабода дзеяньня, пакуль яно не парушае права й ладу, належыць кажнаму Канадыйцу.

Канадыйскія ўлады навет заахвочваюць да захаваньня нацыянальнасьцяў зь іх мовамі й культурамі — спадчыннай продкаў, бо ведаюць, што дзякуючы гэтаму ўзбагачваецца агульная канадыйская культура.

Разам із свабодай прынцып адзінства ў разнароднасьці з усяго канадыйскага грамадзтва пераходзіць і ў меншыя асяродзьдзі — у розныя нацыянальнасьці. І тут людзі маюць розныя палітычныя партыі, розныя рэлігіі й цэрквы, розныя арганізацыі ды розныя ідэялягічна газэты й часапісы. Дзеля розьніцы ў паглядах яны дыскутуюць, навет сварацца ідэялягічна, але ў сэньсе нацыянальным яны твораць адзінства й не абмяжоўваюцца каардынацыйнымі камітэтамі, а маюць сталыя агульна нацыянальныя арганізацыі, у якія ўваходзяць усе іх разнародныя й мясцовыя арганізацыі. Так Украінцы маюць К.У.К., Палякі Польскі Кангрэс, Балты свае нацыянальныя фэдэрацыі.

Аднак, каб прынцып адзінства ў разнароднасьці праводзіўся ў жыцьцё — неабходнымі ёсьць талеранцыя, цярпімасьць паміж рознымі групамі й арганізацыямі ды ўзаемная пашана й няўмешваньне ў справы адзін другога. Без усяго гэтага ня можа быць арганізаванага адзінства ані агульна канадыйскага, ані этнічна-нацыянальнага, ці групавога.

Трэба прызнаць, што талеранцыя й узаемная пашана не такія ўжо простыя якасьці. Яны паўстаюць і ўтрымліваюцца ў людзей на адпаведным культурным узроўні, у людзей выробленых, перакананых дэмакратаў. Таму арганізацыйнае адзінства паўстае зь вялікімі цяжкасьцямі й не адразу.

У нас — Беларусаў Канады дагэтуль няма арганізацыйнага адзінства й ня ўсюды ёсьць арганізацыі ды ня ўсе яны чынныя. Няважна якія гэта арганізацыі й да якога кірунку яны належаць, ці не належаць, важна, каб яны былі, каб былі чыннымі. Добра, што ў Вініпэгу ёсьць БВФ і ён чынны, і блага, што ў Монтрэалі ёсьць аддзел ЗБК і ён амаль нячынны. Мы здабыліся пакуль што толькі на ККБК і то ён не ахоплівае ўсіх арганізацыяў. Усё гэта пахлебна аб нас не гаворыць.

Правядзеньне прынцыпу адзінства ў разнароднасьці мае й іншую нерашкоду. Выкарыстоўваюць яго свабоду дзеяньня й талерантнасьць камуністыя й іх прыхвасьні ў сваёй падрыўной разбураючай рабоце. На Экспо — 67 у Монтрэалі абслуга савецкага павільёну й савецкія „турысты" не дарма прасядзелі там чуць ня год, яны выкарыстоўвалі сваю сутычнасьць зь людзьмі для сваёй прапаганды ўмела й асьцярожна. Апрача таго, яны наведвалі мясцовых Беларусаў і пры кажнай нагодзе стараліся ўбіць у іх галовы свае тэзы. Яны ачэрнівалі нашых палітычных дзеячоў „нацыяналістых", беларускія арганізацыі — асабліва палітычныя ды стараліся намовіць нашых людзей, каб трымаліся як мага далей ад іх. Яны нацкоўвалі праваслаўных на каталікоў, стараліся ўбіць клін між Беларусамі, што біруць чынны ўдзел у палітычнай працы (асабліва націскалі на бээнэраўцаў), і тымі, што палітычна нявырабленыя, або палітычнай работай не цікавяцца.

Зразумела чаму. Палітычныя арганізацыі й іх дзеячы ім косткай у горле, бо прыпамінаюць сьвету аб бальшавіцкім паняволеньні Беларусі й змагаюцца зь ім. Бальшавікі нічога ім зрабіць ня могуць, дык прынамся стараюцца аддзяліць ад іх масы Беларусаў і адцягнуць ад іх уплываў. Дзеля гэтага бальшавіцкія агенты пусьцілі вэрсію, што палітычныя дзеячы й іх прыхільнікі гэта не Канадыйцы, а „эгзыльнікі" — эмігранты, бо яны прызнаюць Раду й Урад БНР, што быццам, ёсьць нязгодна з канадыйскім правам. Тут ёсьць відавочнае застрашваньне, маўляў, хочаш быць добрым Канадыйцам, дык сядзі й ня рыпайся. Можаш належыць да якойсь „нявіннай" беларускай арганізацыі ці царквы й этнічнай групы, але ў ніякую беларускую справу не мяшайся.

Але страхі на ляхі. БНР цяпер ня ёсьць дзяржавай і Канада не прызнае яе, як такую. Рада БНР ня ёсьць для Канады дзяржаўнай інстытуцыяй, а палітычнай арганізацыяй. А да палітычных арганізацыяў, згодна з сваімі перакананьнямі, можа належыць кажны Канадыец зусім праўна. У такой-жа сытуацыі знаходзяцца і Украінцы, і Палякі, і Балты, і іншыя. Украінцы маюць сваю УНРаду й ніхто з Украінцаў не закідае, што тыя, што належаць да яе, або падтрымліваюць — робяць гэта бяспраўна й ёсьць благімі Канадыйцамі. Тое самае ў Палякаў і Балтаў. Не дарма-ж Канадыйцы ставяцца прыхільна да сьвяткаваньня гадавінаў дзяржаўнасьці гэтых народаў ды прывітаюць на сьвяткаваньні сваіх высокіх урадаўцаў.

Аўтар гэтых радкоў быў сьведкам, як 500 Канадыйцаў украінскага паходжаньня вітала свайго прэзыдэнта УНРады Міколу Лявіцкага, а канадыйскі сэнатар Павал Юзык заклікаў да стварэньня украінскай дзяржавы на эміграцыі, па прыкладу Жыдоў у Палестыне. І напэўна нікому зь дзеячоў і прыхільнікаў УНРады навет у галаву не прыйшло, што ён няпраўны, ці благі Канадыец, дзеля таго, што абстойвае ўкраінскую дзяржаўнасьць. Толькі зрадніку або дурню можа прыйсьці ў галаву такая думка.

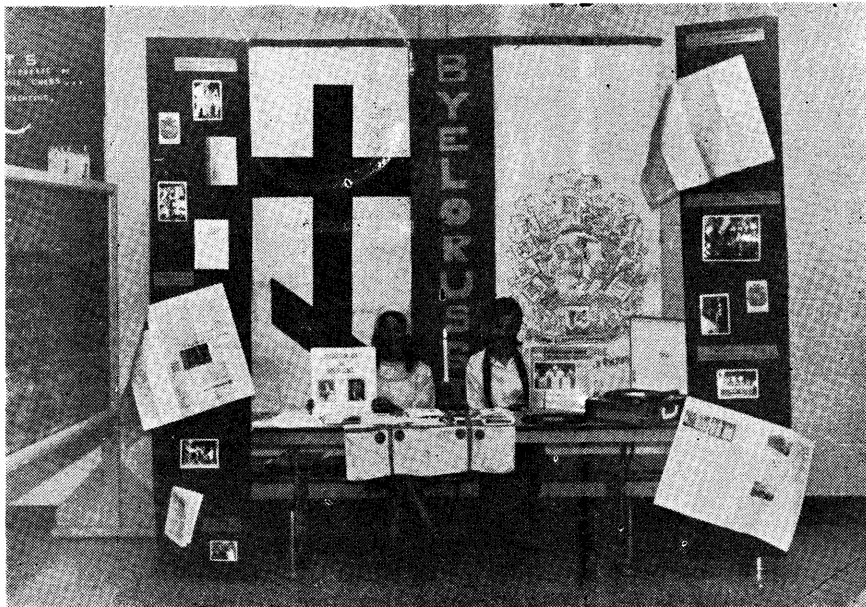
Бальшавіцкая дэмагогія скіравана на тое, каб аслабіць палітычную дзейнасьць і значэньне эміграцыі паняволеных савецкіх народаў. Пашыраюць яе і тутэйшыя камуністы й іх прыхвасьні. І ў беларускім асяродзьдзі круціцца тып, які, як той злодзей, што ўкраў і крычыць „лаві злодзея!", закідае ідэйным Беларусам тое, што робіць сам. Ён, хоць і аднекваецца ад камунізму, але праводзіць тыповую бальшавіцкую работу: ачэрнівае ўсё беларускае, што жывое й актыўнае й асабліва нападае на палітычную працу бээнэраўцаў. У сваёй здрадніцкай рабоце ён не затрымліваецца ні перад нацыянальнымі сьвятасьцямі, ні перад рэлігійнымі. Ён натраўляе бацэзраўцаў на бээнэраўцаў, праваслаўных на каталікоў, страшыць Беларусаў, што яны няпраўныя Канадыйцы, калі яны належаць да Рады БНР, падтрымліваюць яе й абстойваюць незалежную беларускую дзяржаўнасьць. Яго мэтай ёсьць — зьнеахвоціць Беларусаў да сваёй нацыянальнай справы. Мана, ашуканства, плётка, наклёп — гэта ягоныя прылады. Ён пускаецца на ўсе трыкі, абы толькі сеіць разьбіцьцё, нязгоду й варожнечу сярод беларускага грамадзтва й не дапусьціць да арганізацыйнага адзінства й згоды.

Але мы не павінны праймацца варожай прапагандай, а даваць ёй адпор і рабіць сваё. Беларуская справа вялікая, чыстая й даўгавечная, яна пераможа. І адпадзе ад яе ўсякі бруд і зрада, як струп ад загоенай раны.

Для дабра беларускай справы й палепшаньня свайго жыцьця у Канадзе мы мусім скіраваць свае высілкі на ўзмацненьне арганізацыйнага адзінства з захаваньнем пашаны да разнароднасьці нашых арганізацыяў, іх кірункаў і асабістых перакананьняў. Толькі такім шляхам мы зможам утрымацца ў Канадзе, як асобная беларуская група.

Ж.

ТРЭБА ІМ ПАДЗЯКАВАЦЬ

Перад Вамі, паважаныя чытачы, здымак, на якім Вы бачыце 2 вучаніцы сярэдняй школы ў Дон Мілс у Таронта — сп-чні Аня Баеўская й Аня Багдан. Пра Беларусаў яны дачуліся ад сваіх дзядоў і бацькоў і з таго часу пачалі зьбіраць інфармацыі пра беларускі народ, яго гісторыю й беларускую іміграцыю. У сваёй працы яны напаткалі вялікія цяжкасьці, бо інфармацыі пра Беларусаў у Канадзе знайсьці ня так лёгка. Усё-ж яны сабралі нямала.

Калі школа ў Дон Мілс рабіла бацькаўскі вечар 5 чэрвеня з паказам вынікаў вывучэньня этнічных груп Канады, як праектаў выбраных вучнямі, то нашы дзьве Ані выбралі беларускую групу й прадставілі яе сабранымі імі дадзенымі на сваім стэндзе. Яны добра вывязаліся із свайго заданьня й іх стэнд быў на адпаведнай вышыні. Таксама й іх калёрны фільм быў цікавы, на ім можна было пабачыць нутраны выгляд Беларускага Р.-Гр. Цэнтру, візыту студэнтаў у пісьменьніка К. Акулы й інш. Цікавы быў і іхны праект — пісьмовая праца із сабранымі імі інфармацыямі пра Беларусаў, іх гісторыю й культуру.

Антон Маркевіч

ЗАКАНЧЭНЬНЕ ШКОЛЬНАГА ГОДУ

У пятніцу 14 чэрвеня адбылася ўрачыстасьць заканчэньня школьнага году ў суботняй Беларускай Школе пры Беларускім Нацыянальным Аб'яднаньні ў Таронта. Усе вучні ў прысутнасьці сваіх бацькоў атрымалі гадавыя пасьведчаньні.

У гэтым годзе мы мелі двух выпускнікоў — Паўлюка Пашкевіча і Язэпа Пітушку, якія прайшлі поўны сярэдні курс беларускага правапісу, марфалёгіі і сінтаксу ды ўступ да беларускай літаратуры.

Настаўніца В. Пашкевіч у прывітальным слове да выпускнікоў выразіла ім прызнаньне за іхную вытрывалась, а адначасна выказала сваё пажаданьне і надзею, што і з прысутных малодшых вучняў прынамся частка пойдзе за гэтым добрым прыкладам. На жаль, ня толькі ў нашай моладзі, але навет і ў некаторых бацькоў ёсьць дзіўнае ўяўленьне, што, як 6-ці гадовае дзіця вырастае з прадшкольнага веку, такі вучань, што ўжо ў вышэйшых клясах пачатковай школы, не казаць ужо пра сярэднюю, вырастае зь беларускай школы. А фактычна-ж толькі тады ён пачынае сьведама асвойваць бел. граматы, тэкст розную шмат чым ад той, якой ён вучыцца ў рэгулярнай англамоўнай школе.

Дазволю сабе ў гэтым месцы прывітаць і падзякаваць спадарству Пітушкам, асабліва-ж спадарыні, і за іхную вытрывалась і сьведамы адносіны да роднай мовы. Дай Божа нам больш гэтакіх беларускіх бацькоў.

У падобным духу прамаўляў да вучняў і бацькоў і выкладчык Божага закону а. Я. Кузьміцкі.

Павага і свайго роду напружаньне афіцыйнай часткі, закончанай а. Якавам малітвай падзякі Богу і многалецьцем для вучняў, настаўнікаў і бацькоў, хутка шчэзьлі, калі спадарыні М. Варанецкая і Т. Беразоўская ўсіх вучняў, а ў іхнім ліку і сваіх сыноў, запрасілі за стол з пачастункам. Ізноў гоман, вясёлыя гутаркі і сьмех. Малодшыя хутка, як заўсёды, падсілкаваўшыся, зь мячам выбеглі на царкоўны двор, старэйшым цікавей пажартаваць, пасьмяяцца пры стале.

І напасьледак вясёлае расстаньне. Вясёлае, бо заўтра, у суботу і яшчэ наступную, і яшчэ . . . ня трэба рана ехаць у школу. А з другога боку вясёлае, бо гэта растаньне не на заўсёды. Увосень усе вернуцца ізноў.

В. Пашкевіч

даў, што зьмілуйся Божа, а тадышні настаяцель а. В. Сагайдакіўскі амаль употай ад парахвіян зрабіў гэты заказ на суму блізу трох тысяч даляраў, з-за абразоў гэтых было шмат спрэчак і незадаваленьня. Сяньня, аднак, калі і доўг сплачаны як за будынак, так і абразы, і праведзены рамонт царквы прынамся знутры, парахвіяне вельмі рады і горды із свайго іканастасу, дый маюць з чаго.

Пасьля абедні, традыцыйнай сёмушнай вячэрні з каленапрыклоннымі малітвамі і яшчэ малебну да нашай Патронкі, усе прысутныя былі запрошаныя ў царкоўную залю на супольны абед, зарганізаваны Жаночым Аб'яднаньнем і Царкоўным Камітэтам. Абед адкрыў а. Якаў Кузьміцкі малітвай ды пасьля кароткага ўступу слова перадаў сп-ні В. Пашкевіч, якая прачытала даклад аб жыцьці і дзейнасьці сьв. Еўфрасіньні Полацкай.

В. Пашкевіч

БЕСПАДСТАЎНЫЯ ЗАКІДЫ

Сябра ККБК сп. Р. Беразоўскі затакаваў справаздачу Р. Жук-Грышкевіч із сьвяткаваньня 50-х угодкаў БНР у Таронта, зьмешчаную ў газэце „Беларус" № 132 за красавік г. г. Ён выступіў з адкрытым лістом супраць гэтай справаздачы ў хмараўскай газэце, закідаючы аўтарцы аднабокасьць і шмат іншага ды ставячы пад сумлеў магчымасьць існаваньня ККБК. Справа ККБК вельмі важная, таму трэба разледзіць закіды сп. Беразоўскага й даць яму адказ.

Аднабокасьць справаздачы, паводле сп. Беразоўскага, палягае на тым, што Р. Жук-Грышкевіч у ўступе да справаздачы назвала імя прэзыдэнта Абрамчыка й успомніла пра яго прыезд у Амэрыку й Канаду.

Мусім прыпомніць сп. Беразоўскаму, што ў Канадзе ёсьць свабода слова, друку й перакананьняў ды няма цэнзуры, дык аўтарка піша свабодна, так як яна разумее й адчувае тое, аб чым піша, як і ў што верыць, і ня мусіць дастасоўвацца да чыіхсь жаданьняў, ці капрысаў. Мы не ў Савецкім Саюзе. У ўступе да справаздачы выказаны агульны пагляд на юбілейны год БНР, што мае дачыненьне да ўсёй беларускай эміграцыі. А ў самай справаздачы рэчава й бесстаронна прадстаўлены прабег сьвяткаваньня. Адно што аўтарка абмінула, дык гэта як вялася акадэмія.

Прэз. Абрамчык ня ёсьць пажыцьцёвым прэзыдэнтам і не ўважае сябе за такога. Калі ён у лютым г. г. быў у Таронта, дык ня мусіў адведваць кажнага Беларуса на ківок пальца, таксама як ня мусіў быць на паседжаньні ККБК, які не мае ніякага дачыненьня да Рады БНР. Прэз. Абрамчык вольны чалавек, дык вольна яму рабіць тое, што ён сам уважае за патрэбнае. А калі хто зь Беларусаў хацеў пабачыцца зь ім і падыскутаваць, дык мог прыйсьці на ягоны публічны даклад у Беларускім Рэлігійна - Грамадзкім Цэнтры ў Таронта 4 лютага.

Царкоўныя справы таксама ня маюць ніякага дачыненьня да ККБК, дык пашто аб іх разводзіцца столькі? Хіба па тое, каб выхваліць сваю царкву ды зганіць царкву сьв. Кірылы Тураўскага (між іншага Вы падаецё няправільныя памеры яе, калі ўжо Вам так залежыць на гэтым, дык прыйдзіце й перамерце, але ня пішыце дурніцаў)? Дык гэта-ж умешваньне ў несвае справы й поўная адсутнасьць талеранцыі, цярпімасьці! Уладыку Мікалаю належыцца месца ў першым шэрагу крэслаў на сьвяткаваньні (зрэшты й кажнаму сьвятару) — хоць Вам гэта можа й не падабаецца. Ён мае права служыць, дзе захоча й калі захоча, асабліва калі яго запрасілі вернікі, дык на службу ў Ашаве ён ня мусіў пытацца вашага дазволу, ці ККБК. — Мы заўсёды аб'ектыўна адносімся да вашай царквы й пішам пра багаслужбы ў ёй. А што мала пішам, дык мы-ж там ня бываем і гэта ня наша віна, а вашых парахвіянаў, што ня пішуць пра сваю царкву.

Вы закідаеце мне, сп. Беразоўскі, што я развалію ЗБК зусім беспадстаўна. ЗБК расьце й разьвіваецца й робіць найбольшую беларускую работу з усіх беларускіх арганізацыяў у Канадзе. А што ваша група выйшла з ЗБК, дык вельмі добра зрабіла, бо два каты ў мяшку ня тоўпяцца.

Адносна ККБК трэба сказаць больш. Перш за ўсё Вы не ў парадку перад ККБК, сп. Беразоўскі, бо калі Вы мелі якіясь прэтэнзіі, дык, як сябра ККБК мусілі прадставіць іх ККБК, калі Вам залежыць на дабры арганізацыі, а ня кідацца з нападкамі ў такой газэце. Вы кажаце, што я развалю ККБК. Глупства! Ніхто не разваліць ККБК, калі сябры — арганізацыі ня выйдуць зь яго. Як Вам ведама, ККБК паўстаў з добрай волі й згоды арганізацыяў, якія ў яго ўвайшлі. Ужо няраз у нас паўставаў ККБК ў нядаўным мінулым і пасьля аднаго сьвяткаваньня 25 Сакавіка разыходзіўся. Дык хто-ж тады разваліваў яго? Я-ж там ня прыймаў удзелу. Дык мо' таму няма нараканьняў аб развальваньні таго ККБК? А цяперашні ККБК існуе найдаўжэй, ён правёў ужо тры сьвяткаваньні ўлучна з апошнім юбілейным. Вы ведаеце, па чыёй ініцыятыве паўстаў гэты ККБК і хто ўкладаў у яго найбольш высілку й працы. Гэта Вы, сп. Беразоўскі, ужо вырашылі, згодна із зьместам вашага ліста, што ККБК ня мае будучыні. Калі сябром ККБК не падабаецца старшыня яго, дык дзеля гэтага ККБК не павінен развальвацца, старшыню заўсёды можна зьмяніць, выбраць іншага. А ККБК мусіць існаваць далей для дабра беларускай справы й карыстацца із свабоды ў Канадзе да прынцыпу адзінства ў разнароднасьці. Бяда ў тым, сп. Беразоўскі, што Вы, як відаць з вашага ліста навет, не прызнаеце ані свабоды слова, ані талеранцыі, ані пашаны да іншых і іхніх перакананьняў і ў дадатку любіце ўмешвацца ў несвае справы. Гэта ўсё якраз тое, без чаго ня могуць існаваць агульна нацыянальныя арганізацыі паводля прынцыпу адзінства ў разнароднасьці, што ёсьць падставай і для ККБК. Калі такіх паглядаў як вашы трымаюцца й іншыя сябры вашай арганізацыі й іншых арганізацыяў — сяброў ККБК, то тады ККБК ня мае будучыні. Сумна, але тады выглядае, што мы йшчэ не дарасьлі, каб жыць і працаваць на аснове прынцыпу талеранцыі, цярпімасьці й пашаны адзін да другога й да нашых розных перакананьняў.

В. Жук-Грышкевіч

ПАВАЖАНЫЯ СУРОДЗІЧЫ

Газэта „Беларус" выдаецца за дабравольныя ахвяры беларускага грамадзтва. Таму не павінна быць ніводнага Беларуса, які-б атрымліваў і чытаў нашую газэту задарма. Таксама не павінна быць ніводнага Беларуса, які-б не атрымліваў і ня чытаў нашай газэты.

ДАЛЯГЛЯДЫ

ЛІТАРАТУРНЫ ДАДАТАК № 3.

УЛАДЗІМЕР КАРАТКЕВІЧ

Нарадзіўся 26 лістапада 1930 г. у Оршы ў сям'і служачага. Вучыўся на філялягічным факультэце Кіеўскага ўнівэрсытэту, пасьля сканчэньня якога ў 1954 г. некалькі год выкладаў расейскую мову й літаратуру й сярэдняй школе Кіеўскай вобласьці, пазьней нейкі час працаваў выкладчыкам мовы й літаратуры ў сярэдняй школе ў Оршы. Скончыў вышэйшыя літаратурныя курсы пры Союзе Пісьменьнікаў СССР у Маскве. Упяршыню выступіў у друку зь вершамі ў 1955 г.

Выдаў зборнікі паэзіі „Матчына душа" (1958) і „Вячэрнія ветразі" (1960) ды кнігу аповесьцяў і апавяданьняў „Блакіт і золата дня" (1961). Сёлета мае выйсьці трэйці зборнік ягоных вершаў „Мая Ільяда". Караткевіч піша й драматычныя творы, сцэнарыі для фільмаў ды мастацкія нарысы.

Караткевіч адзіны ў нашай літаратуры пісьменьнік, што распрацоўвае тэмы зь гістарычнай мінуўшчыны Беларусі, засяроджваючы сваю ўвагу галоўна на паўстанскай дзейнасьці Кастуся Каліноўскага. У розных літаратурных часапісах зьявіліся дагэтуль наступныя ягоныя творы на гістарычныя тэмы: аповесьць „Раман Ракута" (1961) пра сялянскае паўстаньне ў Магілеўшчыне ў 16 стг., раман „Нельга забыць (1962), разгорнуты пралёг якога пра паўстаньне Кастуся Каліноўскага, а галоўная ягоная частка пра сучасную беларускую інтэлігенцыю, сярод якой жывыя традыцыі Каліноўскага, легендарна-гістарычная аповесьць „Дзікае паляваньне караля Стаха" (1964), першая частка вялікага раману пра падрыхтоўку Кастусём Каліноўскім паўстаньня „Каласы пад сярпом тваім" (1965), сатырычная легэндарна-гістарычная аповесьць з 16 стг. „Хрыстос прызямліўся ў Гародні" (1966). У пералічаных творах Караткевіч насьвятляе гістарычную мінуўшчыну Беларусі ў ейным праўдзівым нацыянальным аспэкце. Гэта сталася прычынай, што ніводзін зь ягоных твораў на гістарычную тэму не зьявіўся дагэтуль кніжным выданьнем, а іхны аўтар, паводля выражэньня Янкі Брыля, „пісьменьнік цікавага таленту і пакулышто нялёгкага лёсу".

У 1967 г. Уладзімер Караткевіч надрукаваў вельмі прыгожую лірычную аповесьць з жыцьця сучаснае моладзі „Чазенія".

МАЛЕНЬНЕ ДА БОГА РЭК

Божа рэк, ажані
Мой Дняпро з прыгажуняй Акой.
У яго — крутаяры ў зэніт,
У яе — лукавіны спакой.
Ён мужчына. Над ім — курганы,
Зьмеі соснаў — кронамі ўніз,
А над ёю — пракосаў сны
І дзявочых сьвятліц агні.
Ён ад страсьці рве берагі,
Асіянаўскі месяц над ім,
І туман плыве на лугі,
Як начнога змаганьня дым.
Трупы мокрыя чорных дубоў —
Нібы яшчары ў берагах,
А на дне — карагоды віроў
І дрыжачых багновак жах.
Месяц кроў пралівае ў яго,
Кроў сьцякае з ласіных губ
На патопленых даўніх багоў,
На бязьмежную іх тугу.
А над ёю жаўрук пяе,
І калі сьмяецца зара,
Кісьці скрыпня над ложам яе,
Як вясельныя сьвечы, гарацъ.
Калі хочуць стракозы піць,
Ў самы ярасны сонечны ўзлёт
У тваіх гарлачыках сьпіць
Нерасталы блакітны лёд.
У сьвяцёлках тваіх агні
Здаўна мараць аб сіле такой . . .
Чым ня муж табе, не жаніх,
Не сьцяна для пакоры тваёй?
Чым ня муж табе, не жаніх,
Ня любоў для любові тваёй?

....

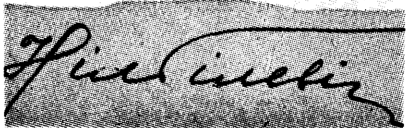
Божа рэк зямных, ажані
Дняпро з прыгажуняй Акой.

(1966 г.)

* * *

Бацькі з магіл цяплом дыхнулі,
З узгоркаў сьнег схаваўся ў роў,
І кожны горб шуміць, як вулей,
Ад спрэчкі кветак і чмялёў.
Загіне, хто ў мінулым дрэме:

НІЛ ГІЛЕВІЧ

Нарадзіўся ў 1931 г. у в. Слабада на Лагойшчыне ў сялянскай сям'і. Скончыў Менскае пэдагагічнае вучылішча, пасьля філялягічны факультэт Беларускага дзяржаўнага ўнівэрсытэту. Закончыўшы асьпірантуру, працуе выкладчыкам беларускай літаратуры ў гэтым унівэрсытэце.

Выдаў наступныя зборнікі паэзіі: „Песьня ў дарогу" (1957), „Прадвесьне ідзе па зямлі" (1959), „Неспакой" (1961), „Бальшак" (1965), „Перазовы" (1967), а таксама колькі зборнікаў вершаў для дзяцей. Сёлета мае выйсьці новы ягоны паэтычны зборнік „Лісьце трыпутніка". Ніл Гілевіч сыстэматычна працуе над перакладамі ў беларускую мову твораў баўгарскіх пісьменьнікаў.

Ягоная паэзія вызначаецца шчырай і гарачай пачуцьцёвасьцяй, публіцыстычным патасам у рэагаваньні на зьявы актуальнага жыцьця, глыбокімі нацыянальнымі думкамі й палкай патрыятычнай любасьцяй да роднага краю, ягонае нацыянальнае мінуўшчыны, мовы й песьні.

* * *

Край мой беларускі, край!
Дай мне прыгарнуцца, дай!
Да твайго ляснога
Вераснога долу,
Дзе так шчасьця многа
Выпала на долю, —
Дай-жа прыгарнуцца, дай!

Край мой беларускі, край!
Дай ты мне напіцца, дай!
Той вады гаючай
З той крыніцы вечнай,
Дзе ад ран балючых
Ты арлоў вылечваў, —
Дай-жа мне напіцца, дай!

Край мой беларускі, край!
Дай ты мне паслухаць, дай!
Як на лад пявучы
Старажытнай мовы
Тут гамоняць пушчы,
Там шумяць дубровы, —
Дай-жа мне паслухаць, дай!

Край мой беларускі, край!
Дай-жа мне прайсьціся, дай!
Па тваіх прасторах,
Па шляхох бясконцых,
Уначы — пры зорах,
Раніцой — пры сонцы, —
Дай-жа мне прайсьціся, дай!

Край мой беларускі, край!
Дай мне наглядзецца, дай!
На тваё на пожні,
На лугі ды рэкі,
Каб у час апошні
Ўзяць з сабой навекі, —
Дай-жа наглядзецца, дай!

(1966 г.)

Буяна травы ймкнуць да зор,
Невыперадкі, напярэймы,
Узахапы і насупор.
Сок ходзіць па мільёнах лесьвіц,
Па клетках — аж да верхавін,
Каб падарыць сусьвету песьні,
Здабытыя зь зямных глыбінь.
Ляжу каля лясных узбочын,
Ляжаць і ждуць мяне гады,
І п'юць уськінутыя вочы
Ўсю повень неба і вады.
Я повен шчасьця—вочы сплюснуў,
Спляліся валасы з травой,
І мятлушка сядзіць на вуснах,
Каб разам уздыхаць са мной.
Даволі марнай жыць пагоняй,
Жывецца або не — жыві!
Багоўка у тваёй далоні,
Як кропля цёплая крыві.

ПРЫВІТАЛЬНАЕ

Сьпявайце юныя паэты!
Сьпяліце ў бурах пачуцьця
Неўтаймаваны боль плянэты,
Непераможны крык жыцьця!

І зноў бязьмежны сьвет чакае,
Сьвет сэрцаў, песень і бароў.
Дай мне, вясна, шляхі бяз краю,
Дай сэрцу вечную любоў.

(Заканчэньне на 7-ай бач.)

Магчыма, вам якраз і зьдзейсьніць
Дзядоў вялікіх запавет:
Узьняцца так на крыльлях песьні,
Каб чуў і бачыў цэлы сьвет!

Назло пракорам самазваным,
Што глуха каркаць пачалі,
Сьпявайце сьпевам нячуваным
На мове любай вам зямлі!

Сьпявайце, помнячы нязьменна:
Пакуль паэты будуць пець —
Ня быць Радзіме бязыменнай,
Зямлі бацькоў — не анямець!

(1965 г.)

* * *

У старажытным гарадку над
Гайнаю,
Ля зруйнаванай кляштарнай
сьцяны,
Я думаю, як дзіка, як нядбайна мы
Парою ставімся да старыны.

Чым ганарыцца перад сьветам
варта нам,
Чым даражыць павінен чалавек, —
Ірвём, грызём, руйнуем
эскаватарам —
Тэхнічны, балазе, дваццаты век!

Гісторыю трымаюць у пашане ўсе.
Навошта-ж безаглядна так
наўсьцяж
Мы разбураць мінулае
сьпяшаемся,
Як-бы яно — галоўны вораг наш?

Хіба ня з працы гаратліўцаў —
прадзедаў
Яно вякамі паўставала тут?
Чаму-ж няўдзячна гэтак
абакрадзена
Зямная памяць іх зямных пакут?

Асьцеражней, таварыш, ізь
сьвятынямі.
Чым замяніць іх думаеш, скажы?
Страшней за ўсё, як робяцца
пустынямі
Палеткі плодныя людзкой душы.

(1965 г.)

Не баюся, што мой век ня вечны,
Што падамся за дзядамі сьледам.
Калі міт пра пекла недарэчны —
Дык чаго баяцца стрэчы зь дзедам?

Пашкадую толькі, што замала
Даражыў нявечнымі дарамі:
І язьміннымі начамі маю,
І дажынкавымі вечарамі.

Пашкадую, што пайду ад гэтых
Дарагіх і мілых сэрцу гоняў,
Што на сьцежках-пуцявінах сьвету
Не пацісну ўжо сябром далоняў.

А мацней за ўсё я пашкадую
Перад тым, як сьвет пакінуць
весьні,
Што ўжо больш ніколі не пачую
Нашай роднай беларускай песьні.

(1966 г.)

КАЛАСЫ ПАД СЯРПОМ ТВАІМ

З РАЗЬДЗЕЛУ 22

Спачатку выпусьцілі свае коцікі вербы. Потым, перад Вялікаднем, пачалі сачыцца празрыстым сокам пні сьсечаных бяроз. Потым пушынкі сталі зялёныя, а лясы — цёмныя. Потым плакалі перад Купальлем травы: меліся назаўтра загінуць. А пасьля прыйшла чарга палегчы каласом.

Год не парадаваў. Ён шмат абяцаў дружнай, добрай вясною і спорнымі, цёплымі, як пацалунак, і буйнымі, як жарства, дажджамі. А потым нічога ня даў. Зноў ня даў. Каторы ўжо раз.

Дажджы пайшлі бесьперапынна. Парасткі захлыналіся ў глыбокай халоднай гразі, жоўклі й гнілі. А з канца красавіка навалілісся халады і цупка трымалі нівы аж да сярэдзіны чэрвеня. Зямля, калі засунуць у яе руку, была сьцюдзёная й ліпучая як глей, выкінуты з самога дна магілы.

Дні й ночы сталі цёплыя толькі ў канцы чэрвеня. Голад як быццам падрыхтаваў глебу для свайго зімняга жніва і шчодра кінуў людзям непатрэбную цяпер цяплыню.

Пан Юры й стары Вежа ў канцы ліпеня напалову спустошылі „магазыны"*), даючы збожжа ў пазыкі, і, разумеючы, што спадзявацца няма на што, адпусьцілі мужыкоў на гадавы аброк. Хай ідуць з плытамі, хай адпраўляюцца ў звоз, хай дабіраюцца на будову чыгункі — абы ня голад, абы ня спустошыць „магазынаў" да дна. Бо невядома яшчэ, што абяцае наступны год.

Малодшыя рады пачалі ляментаваць аб дапамозе.

*) Сьвірны для запасаў насеннага збожжа або запасаў на выпадак неўраджаю (Аўтар).

У канцы ліпеня лямант аб дапамозе даляцеў зь мястэчка Сьвіслач, дзе жыла далёкая сваячка пані Антаніды, стрыечная сястра яе маці, Тацяна Галіцкая. Пан Юры надумаў накіраваць туды трыццаць вазоў насеннага збожжа: няхай спадзяюцца хаця-б на наступны год. Паслалі яшчэ і трыста рублёў грашыма, каб быў заклад на выпадак сапраўднага голаду, каб можна было хоць раз на дзень карміць гарачым дзяцей, жанчын і слабых (у „цёткі" было нешта каля васьмідзесяці душ, жыла яна адна, прасіла толькі аб насеньні — магчыма, нейк і пераб'ецца зь людзьмі).

Праводзіць абоз павінен быў Алесь. Па-першае, людзі з канторы былі ў разгоне; па-другое, хай звыкае да спраў; па-трэцяе, час хлопцу паглядзець сьвет.

І пачалася далёкая дарога.

Рыпелі колы вазоў, ішлі ля іх мужыкі. А малады Загорскі то ехаў ля абозу на мышастай Касюньцы, то зварочваў з дарогі і скакаў мяккімі прасёлкамі, праязджаючы вёскі й хутары, то ляжаў высока на возе і глядзеў на залатыя аблокі.

Якія бясконцыя дарогі! Якія заблытаныя раздарожжы зь дзесяткамі сьцежак, што ўліваюцца ў іх! Якія пахілыя драўляныя крыжы, усе шэрыя і ў глыбокіх трэшчынах, стаяць на скрыжаваньні шляхоў!

. . . .Сьвіслач, аб якой Алесь дагэтуль нават ня чуў, была маленькім мястэчкам.

Сярод будынкаў ці не самым вялікім здаваўся будынак прагімназіі. Але й ён быў запушчаны, як амаль усе астатнія будынкі мястэчка. Там, дзе колісь былі пляцоўкі для гульні ў мяч, куртыны й баскетныя агароджы, цяпер — і на двары і на вуліцы — цягнуліся зарасьці пахучых дробных рамонкаў ды трыпутніку, сярод якіх губляліся сьцежкі.

Мястэчка рыхтавалася да гадавога кірмашу, які меў пачацца пасьлязаўтра, пятнаццатага жніўня, і таму на пляцы было ўжо даволі густа і людна.

Дом цёткі быў за палову вярсты ад канца мястэчка: вялікі, драўляны, пад саламянаю страхою — на галерэях і шчапяным дахам — над жылымі пакоямі. Вялікі сад спускаўся ў вільготны, звонкі ад шматлікіх ручаін цяністы яр.

У доме былі старасьвецкія ўтульныя пакоі зь нізкаю стольлю.

Цётка, маленькая рухавая жанчына ў акулярах, сустрэла Алеся з радасьцю.

— Прыехаў, сынок . . . Ну, вось і добра ўжо, што прыехаў. Кірмаш пачнецца, панаедуць навакольныя з хлопцамі ды дзеўкамі . . . Будзе і ў нас весела . . .

. . . Празь дзень, на Спаса, пачаўся сьвіслацкі кірмаш. Гандлёвыя рады падаліся далёка за пляцовыя межы.

Гандляры спрытна матлялі на медны аршын вішнёвыя й белыя сукны. Сьвістаў, па-зьмяінаму зьвіваючыся ў паветры, шоўк. Паўзла шарсьцянка, і весела, як дзяўчына на весьнім поплаве, бегла баваўнянка.

— Гарлачы - гарлачы - гарлачы! Зьвіняць як званы, зьвіняць як войтава галава!

— Зя-леза, зя-леза, — гэта басам.

— Кас-са — на аконама, бязьмен — на цешчу!

Узьляталі, як карабель на хвалях, стракатыя арэлі. Адтуль даносіўся няшчыры дзявочы віск.

— Вось навалілісся! Вось навалілісся! Усё дорага — маё дзёшава. Усё даражэй — маё дзешавей. Дзешавее мыла, дзешавеюць вяроўкі.

Катрыншчык-Італьянец сьпяваў сухотным голасам пра невядомае. Малпа ў зялёнай сукенцы цягнула далонь, скакала ля гаспадара і глядзела ў вочы гаротна-непаразумелымі дзіцячымі вачыма.

Гандляваў тканінамі прыгожы Пэрс з палымянай барадою. Вадзіў мішку Цыган.

— Баця, падыходзь — пажартуем!

Спрачаўся зь белавалосым мужыком конскі перакупшчык. Гучна, напэўна, аж балела, біў у карычневую, як зямля, далонь, гучна кусаў аброць на знак таго, што не маніць, што няхай ягоныя зубы выпадуць раней конскіх зубоў.

Алесь хадзіў сярод рознагалосага, стракатага мора трошкі ачмурэлы і як быццам сонны, але радасна ўзрушаны. Сонныя былі вочы, узрушанае было сэрца.

. . . Каля сьляпога старца зь лірай амаль ня было людзей: ня даць — грэх, а даць ня было чаго. Акрамя дзьвюх жанчын, якія плакалі, ля яго стаяў толькі адзін яшчэ хлопец, можа на нейкі год старэйшы за Алеся, нявысокі, каржакаваты, зь цёмнарусымі прыгожымі валасамі. Рысы ў хлопца былі няправільныя, але буйныя й нават ў чымсьці гожыя. Цяжкаватае падбародзьдзе, вялікі цьвёрды рот. Жарсткаваты няправільны нос. З тысяч і тысяч людзей, па аднэй толькі форме носу з крутымі ноздрамі, Алесь заўсёды пазнаў-бы ў ім мясцовага, тутэйшага.

Невялікія, сінія з залатымі іскрынкамі, вочы хлопца былі цяпер задумлівыя й мяккія. Пасма валасоў падала на высокі чысты лоб. Ён слухаў. Слухаў, нахмурыўшы тонкія й чорныя, нібы тушшу наведзеныя, бровы.

Алесь стаў побач зь ім, таксама пачаў слухаць пад тужлівыя ўздыхі баб.

Ой, то ня чорная хмара падступае.
То турэцкі кароль наступае.

Турэцкі кароль наступаў, каб узяць за сябе Андрэеву дачку. І ня толькі яе.

Сватаць нівы, бары і разлогі,
І лугі, і праўдзівага Бога.
Сватаць дым у закуранай хаце,
Ўсю зямлю нашу бедную сватаць.

І ня вытрымала жаночае сэрца. Андрэева дачка ўцякла ў лес, і седзячы ў разгаліне дуба, рыхтавала падарункі каралю, загадвала сяброўкам вастрыць нажы, каб кроіць імі для яго ручнікі. І вось кароль падступіў з усёй сваёй чорнай сілай . . . І тады . . .

Не папала яна ў палаценца,
А папала ў шчырае сэрца,
І каню пад падковы ўпала.
Паміраючы-ж, так прамаўляла:

Ой, ня будзеш ты мець, чарнарогі,
Ні лугоў, ні праўдзівага Бога,
Ні бароў, ні дзяўчат, ні багацьця,
Ані дыму ў закуранай хаце.

За якое ні схопішся сэрца —
Ўсе адкажуць адзінаю сьмерцю.
І адкажуць пажарамі хаты
І зямелька, якую ты сватаў.

Жабрак змоўк. Хлопец цяжка, быццам ад сну адрываючыся, уздыхнуў і кінуў на ліру тры медныя капейкі. Непаразумела абвёў вачыма Алеся. І раптам вочы сталі гіранічныя й трошкі злосныя: убачыў, што гожы падлетак з шэрымі вачыма хоча пакласьці на ліру срэбны паўрубель.

— Здурэў, ці што? — спытаў ён кплівым голасам.

Алесь цярпець ня мог, каб зь яго кпілі незнаёмыя.

— Цябе ня спыталі, — сказаў ён.

— Яно й відаць, што з залатых каптаноў. Галоўка — як макаўка, а розуму — як . . .

Алесь ведаў, што працяг прыказкі злосны й няпрыстойны.

— А ты паўтарыў-бы, — з пагрозаю сказаў ён.

АПОШНЯЕ СПАТКАНЬНЕ З ВЭРАНІКАЙ

Нават сьціплая надзея памерці ў роднай зямлі і тая была адабрана . . .

З успамінаў бацькі паэты — Адама Багдановіча.

Далёка ад роднага краю,
Чый вобраз па кроплі зьбіраў,
У трызьненьні белага маю
Самотны паэт паміраў.

Ён ведаў, што болей ня ўстане,
Апошнія зьлічаны дні.
Чаму-ж аніхто не загляне
Зь вялікай і мілай радні?

Няшчасная доля — памерці
У смутку-тузе аднаму.
Дзьвярыма на першым паверсе
Хтось грукнуў, здалося яму.

Во—крочыць па ўсходках рыпучых,
Во — клямкаю бразгае ўжо.
І стала ад шчасьця балюча:
Няўжо гэта праўда? Няўжо?

О, Божа! Сама Вэраніка!
Яго Вэраніка стаіць!
Галоўкаю русай панікла,
Журботна, тужліва глядзіць.

Букет васількоў і рамонкаў
Сьціскае ля сэрца рукой . . .
Праклятая Богам старонка
Зайшла да паэты ў пакой!

— Ну, што-ж ты стаіш, Вэраніка?
Ня бойся! Бліжэй падыдзі!
Я столькі гадоў цябе клікаў —
І ўсё заставаўся адзін

Я зьведаў хвіліну адчаю
У гэтай чужой старане.
Цяпер адзінота, я знаю,
Навечна пакіне мяне . . .

За вокнамі пеніўся буйна
Захмелены ялцінскі май.
За вокнамі ўсплёснула бухта:
— Ня плач, Вэраніка! Бывай!

Яшчэ ты пасьпееш самотна
Наплакацца ў горкай журбе.
Яшчэ ты адчуеш, як моцна
Яго не хапацьме табе.

(1965 г.)

РАЎНЯЮЦЬ ХЛОПЦЫ РЭЧКУ

Раўняюць хлопцы рэчку,
Майго маленства рэчку.
Уласна, рэчкі ўжо няма,
Мінулае сканала:
Нібы напятая струна,
Прасьцерлася канава.
Віроў, што кружаць лісьце,
Дзе нас малых калісьці
Русалкамі палохалі, —
Ня стала тых віроў,
Дзе шчупакі пялёхалі, —
Будзь здароў!
І тых парэчак чорных,
Што над вадой кусьціліся,
І птушак нязьлічоных,
Што ў гушчары гнязьдзіліся,—
Няма, няма нічога.
Раўнюсенькія берагі.
Раўнюсенькае дно.
Як быццам кут зусім другі —
Ня той, што знаў даўно.
Хоць і шчыміць за рэбрамі, —
Я разумею ўсё-ж,
Што ўзяць было патрэбна
Апэрацыйны нож,
Каб выпусьціць сьмярдзючую,
Гнілую зь цела кроў,
Каб сховішча гадзючае,
Раздольле камароў,
Што век гібела пусткаю,
Зьдзівіла сьвет капустаю,
Буракамі, рэдзькай . . .
Ня плачу я над рэчкай!
Ліць сьлёзы недарэчна
Па багне векавечнай,
Па д'яблаў салатопцы . . .
Выраўнівайце, хлопцы!
Такі ўжо век шыбуе —
Тэхнічны, сьмелы, дужы.
І гэта не бяда.
Бяда, як хто спрабуе
Раўняць жывыя душы.
Вось душ — шкада!
Хай будуць душы розныя,
Як нашы рэчкі родныя:
І з хвалямі бруістымі,
І з плёсамі празрыстымі,
Зь нябачнымі крыніцамі,
Зь вірамі-таямніцамі,
З вадзяніком, з русалкамі . . .
Стандартам іх ня руш!
Хай будуць душы ўсякія —
Апроч нялюдзкіх душ!

(1967 г.)

Ніл Гілевіч

(Заканчэньне з 6-ай бач.)

Зямля гудзе, як цёплы вулей,
Зьнікаюць крыўды, боль і зло . . .
Бацькі з магіл цяплом дыхнулі,
Каб дзецям жыць лягчэй было.

(1966 г.)

У ВЕКАВЕЧНАЙ БАЦЬКАЎШЧЫНЕ . . .

У векавечнай бацькаўшчыне клёны
Нячутна пачынаюць аблятаць
На рыжую траву, на мох зялёны,
На весьніцы, на ціхі стаў, на гаць.
Зямля глядзіць азёрамі-вачыма
На ясны сьвет, што стыне у красе.
Як чыста, бы сьвятло абшары вымыла,
Як ціха — быццам зьніклі людзе ўсе.
Адвечная мая! Ў сьцюдзёных росах,
Як летась, як мільёны год таму . . .
Ляцяць па ветры косы рыжай восені,
І кліча лісьцяў жоўты сум зіму.
На вуснах стыне горкі смак рабіны.
Цалую іх, халодныя, як лёд.
О вы, што будзеце ісьці зь дзяўчынай
Пад тымі-ж клёнамі праз сотню год,
Ці зразумееце, што мы кахалі,
Што зьніклі так, як зьгінеце і вы,
Што векавечны толькі край, і далеч,
І жоўты ліст на зелені травы,
Што ў векавечнай бацькаўшчыне клёны
Тысячагодзьдзі будуць аблятаць
На рыжую траву, на мох зялёны,
На весьніцы, на ціхі стаў, на гаць,
Што нездарма яна з асінак рудых,
Калі ідзеш увосень па зямлі,
Раняе золата пад ногі людзям,
Каб мы яе любілі й берaглі.

Уладзімер Караткевіч

ЛАРЫСА ГЭНІЮШ

Нарадзілася ў 1910 г. на Горадзеншчыне. Скончыўшы ў 1928 г. Ваўкавыскую гімназію, вярнулася на вёску да бацькоў, а ў 1935 г. выйшла замуж. Ейны муж скончыў Праскі ўнівэрсытэт і, не спадзяючыся дастаць работу ў роднай Зэльве, застаўся працаваць у Чэхаславаччыне. У 1937 г. туды пераехала й Ларыса Гэніюш із сынам і жыла ў Празе Чэскай да канца вайны. Але ў 1945 г., пасьля заняцьця Чэхаславаччыны савецкай арміяй, бальшавікі яе арыштавалі, як беларускую „буржуазную нацыяналістку", і выслалі ў канцэнтрацыйны лягер у Сібіры. Паводля вестак, атрыманых ад ейных сяброў зьняволеньня, што апынуліся пазьней на Захадзе, Ларыса Гэніюш мужна перамагала ўсе лягерныя пакуты й трымала сябе з поўнай нацыянальнай і людзкай годнасьцяй.

У канцы 50-ых гадоў была выпушчаная зь лягеру й вярнулася ў родную Беларусь. Жыве ўвесь час у Зэльве й займаецца літаратурнай дзейнасьцяй.

Першы зборнік ейных вершаў „Ад родных ніў" быў выдадзены ў 1942 г. у Празе. Сёлета выйшаў у Менску наступны ейны зборнік „Невадам зь Нёману", што складаецца ў васноўным зь вершаў, напісаных апошнімі гадамі.

У ейных вершах, пераважаюць сялянскія матывы й моцна гучаць патрыятычныя пачуцьці шчырай любасьці да роднага краю.

ЗУБРЫ

Самавітыя, барадатыя,
Зь нетраў пушчы ідуць зубры,
На плячах вехі грываў кудлатыя
І цяжкія нясуць гарбы.

То палягуць, то зноў паднімуцца,
Растрывожыўшы трэскам глуш.
Ногі моцныя аж пружыняцца
Пад цяжарам магутных туш.

Бяз хлусьні, бязь лісінага нораву,
Ў цеснай дружбе — свая сям'я.
А трывалыя, непакорныя —
Да такіх належыць зямля!

Ўсе прыходзілі, ўсе іх нішчылі,
Ад чужынца дабра не пачуць,
А яны грамадой недалічанай
Страпянуцца — і зноў жывуць.

Адна пушча-зямля нам маткаю,
Мора жытняе без граніц.
Мы адною жывём калядкаю,
З адных сілу бяром крыніц.

Усё гляджу на сям'ю зубрыную —
З вадапою ў гушчар брыдуць,
І мне ўсьцешна такой хвілінаю,
Што ня толькі яны жывуць.

Калі пушча цьвіце пралескамі,
Блішча сонца вясною ўгары —
Беларускія, белавескія
З новай сілай равуць зубры.

(1966 г.)

***

Твой век праедзе на машынах,
Мой — пехатой прайшоў
Ля васількоў да болю сініх,
Ля сьпелых каласоў.

Зязюлька мне гады лічыла,
За рукі вецер вёў,
І нехта з сумнымі вачыма
Зы мною побач йшоў.

Красы мяне вучыла поле,
А белы сьвет — кахаць,
Людзкое радасьці і болю
Ў жыцьці не абмінаць,

Гнязду радзімаму і мове
Заесёды вернай быць,
І хлеб надзённы напалову
Ў бядзе зь людзьмі дзяліць.

(1967г.)

МАЯ МОВА

Ў добры час, на ўлоньні вясковым,
Дзе вадзіца крынічная б'е,
Навучыўся я матчынай мовы
І задуманых песьняў яе.

Многа ёсьць недасягнутых скарбаў,
Яшчэ болей — прываблівых мар.
Я яе ні за што не аддаў-бы,
Бо яна найвялікшы мой скарб!

Яна гойдае сьпевам калыску,
Літасьціва шчабеча ў бядзе,
На ёй песьні складае вятрыска
Ў неспакойны, разбуджаны дзень.

Мая мова ня знае зьмярканьняў
Ад маленства да старасьці лет,
Буду песьціць яе, што каханьне,
Разглядаць, як чароўны букет.

Можа, мовы чужой навучуся,
Каб суседзяў гасьцінна вітаць,
Але толькі на ёй, беларускай,
Буду людзям аб долі пяяць.

Мая мова, як шчасьце на вуснах,
Хваляваньня гарачы прыбой,
Можа быць, на чужой засьмяюся,
Ўсё-ж заплачу з тугі на сваёй.

(1967 г.)

Падарожніку! Бяры кірунак на Кліўленд, месца — Полацак, і мэту сваю знойдзеш . . .

Малой Беларусі
зь любасьцяй
К. Л.

Ёсьць новае месца,
Узгоркі,
Лясок,
Вазёры,
Пляцы, з падмуроўкамі на новыя дамы.

Ня шмат яшчэ, але людзі ёсьць, ды ўсё прыбываюць . . .

Назоў яму далі:

БЕЛАРУСКА-АМЭРЫКАНСКІ ГРАМАДЗКІ ЦЭНТАР

ПОЛАЦАК

І ляжыць ён на ўскраіне Кліўленду, у вабоімках шпаркага росту субурбіі-прадмесьця. Стронгсвіл.

Пляны, набрaнялыя пераканальнымі выказваньнямі за — ды супраць собскіх могілак, больш ці менш канечна патрэбных будынкаў, бязьлістаснага хлёстаюць па ўсіх, хто толькі выкажа сваю думку, рэхам пераходзячы праз вусны менш паважаных людзей. Дзьве рэчы патрэбныя тут — быць першым пакаленьнем, ды час — каб у поўнасьці ўвайсьці ў гэтае захапленьне, гэты транс змаганьня чалавека за высакародную мэту. І ў гэтым трансе — гэтым захапленьні ці мала людзей цяпер.

Хто ведае, за нейкі час месца гэта можа стацца ведамым, як Малая Беларусь.

К. Л.

— А я ня глухім гавару, — адказаў хлопец.

— То і відаць, што скнара. За такую песьню паўрубля яму шкада.

— За такую песьню мне мільёну не шкада. Ды толькі не з тваіх рук.

— А што мае рукі?

— А тое, што іншая дабрыня горшая за дурасьць. А дабрыня багатага . . . .

— Затое ты, відаць, з багатых. Сем коп лапцей . . .

Алесь сказаў гэта зь вялікай крыўды. Але падлетак, апрануты сапраўды сьціпла, здавалася, не пакрыўдзіўся.

— Люблю Сярка за звычай, — паказаў ён сьляпуча белыя зубы. — Ды толькі ня тое паны, што грошы маюць, а тое, што Бога знаюць. Забяры свае бязбожныя грошы. Чалавека падвядзеш.

— Чым гэта яны горшыя? — спытаў Алесь. — Чаго ты да мяне прычапіўся?

— А тым, што яны дурной галавой дадзены, гэтыя грошы.

Алесь мераў хлопца вачыма. Так, той быў, відаць, дужэйшы, але ў яго было менш гнуткасьці й спрыту.

— А я вось дам, дык ты й нагамі накрыешся, — сказаў хлопец.

— А ну дай. Сам пяты задзярэш.

Праз хвіліну яны малацілі адзін аднаго з усёй заўзятасьцю падлеткаў.

Пыл так і курэў над месцам бойкі. Урэшце яны стаміліся. Стаялі сапучы й насьцярожана сочачы за праціўнікам.

— Атрымаў? — спытаў хлопец.

— Дый ты атрымаў.

У хлопца распухла і без таго пухлая ніжнаяя губа; у Алеся пякло вуха.

— Ну, й што? — спытаў хлопец.

— А тое, што дурань, — ужо ня так злосна сказаў Алесь.

Яны ўсё яшчэ сачылі адзін за адным, але відаць было, што бойка згасьне.

— Гэта ты дурань, — сказаў хлопец. — Старога за твой паўрубель маглі-б і ў паліцыю павесьці. У бедных людзей бываюць толькі медныя грошы.

— А паперак няма? — буркнуў Алесь.

— Не ў старцоў, ёлуп хвашчоўскі.

Алесь разумеў, што хлопец у сімтым мае рацыю, але вуха пякло, а незнаёмы яшчэ й лаяўся. Варожасьць зноў пачала нарастаць.

— Ты хто такі? — ня вельмі ветліва спытаў ён.

— А табе што?

— Ну хто? Паляк? Мазур?

І тут ён пачуў такое, што аж зьдзівіўся.

—Я Беларус, — спакойна сказаў хлопец.

— Што-о???

Алесь проста ня мог зразумець, адкуль гэтаму цёмна-русаму моцнаму хлопцу стала вядома яго таямніца, ягонае адкрыцьце.

Ён ня стрымаўся:

— Адкуль гэта ты даведаўся? Гэта-ж я адкрыў. Гэта я — Беларус.

— Адзін Гаўрыла ў Полацку, — усьміхнуўся хлопец. — Тут усе Беларусы.

— Але-ж я ведаю толькі трох, якія адказалі мне так. У астатніх няма імя . . .

Алеся цяпер неадольна цягнула да гэтага хлопца. Проста таму, што ён сам, ніколі ня ведаючы Алесевых думак, прыйшоў да таго самага, да чаго прыйшоў ён, Алесь.

А хлопец раптам сказаў:

— Я шкадую, што цябе стукнуў.

— І я таксама шкадую. — Алесь падаў хлопцу руку.

Хлопец зрабіў крок, і далоні падлеткаў зьліліся ў моцным поціску.

— Ты адкуль такі? — спытаў хлопец.

— Я з Дняпра. А ты?

— Я тутэйшы. Бацька прывёз тавар, а я зь ім.

— Твой бацька купец?

— Не, дваранін. Але ў яго ёсьць маленькая хвабрычка. Абрусы, сурвэткі, усё такое, словам.

— Значыць, вы небагатыя?

— Небагатыя. У нас вялікая сям'я. Адных дзяцей лічыш-лічыш ды саб'ешся.

— Ты вучышся дзе?

— Тут і вучуся, — сказаў хлопец, — у прагімназіі.

Дакрануўся да распухлай губы.

— Б'ешся ты здорава, — засьмяяўся ён. — Як прыклаў руку, дык, не раўнуючы, што станавы прыстаў. Давай знаёміцца, ці што?

— Давай. Я Алесь Загорскі.

— Кастусь Каліноўскі, — сказаў хлопец.

Яны стаялі й разглядалі адзін аднаго.

—Давай уцячом, ці што, — сказаў хлопец. — Пакуль крамы бацькаў тавар бяруць, дык мы паходзім, паслухаем.

— Давай . . . Толькі паўрубель гэты дзеду ўсё-ж аддамо. Разьмяняем на медзь і аддамо. Хай помніць, як мы біліся тут ды мірыліся.

— Канечне, — сказаў Кастусь.

Памянялі грошы, усыпалі старому ў шапку цэлую жменю медзі і пайшлі ў людзкі натоўп.

— Дык чаго гэта ты, братка, так на мяне насыпаўся? — спытаў Алесь.

— Ды стаіць, гляджу, такі павіч, толькі што хваста веерам не распускае. Стаіць і цераз грыб плюе: срэбра яму не шкада беднаму чалавеку.

— Ну, і што?

— Каб ты ведаў, як страшна б'юць гэтых людзей, ты-б так лёгка не глядзеў на гэта. Тым больш лірнікаў. Гэтых кожная сытая храпа лічыць за нязлоўленых злодзеяў і злачынцаў. На іх крычаць страшна. І б'юць.

— А за што?

—Падазроныя людзі. Прыедзе зь Піцера мардастая поскудзь. Такі ўжо магнат, такі нобіль — хвігаю носу не дастанеш: „Дзікуны брудныя, тубыльцы". Па кірмашы ідзе — як чума: ты скажы, ідзе — бязьлюдзее кірмаш. А старцы — яны-ж сьляпыя. Падыходзе, слухае, слухае. „Гэт-то што-ж ты, па-дла, сьпяваеш?! Які гэта турэцкі цар?! Намьок!!! На якой гэт-то саб-бачай гаворцы, пр-ра Ваську Вашчылу?! Пр-ра якога гэта сьвінскага Міхася Крычаўскага?!" Ну, стары апраўдваецца: „Ён, паночак, цішайшаму цару спрыяў, Аляксею..." — „Што?! Паганец, быдла, чарвяк мог цару спрыяць?!" Ды старому — у вуха. А на ліру — нагою. Толькі заенчыць.

— Ліру нашто?

— Кніг пазбавілі — хочуць і ліры пазбавіць. Ведаюць: пакуль слухаюць людзі хаця аднаго лірніка — не памерла жывая душа, не памерла воля.

Ішлі ў чалавечым моры. Вакол стаялі сьмех, бажба, нязлосныя праклёны.

— Ведаеш, — сказаў Алесь, — я проста вельмі быў зьдзіўлены. Стаіць сабе чалавек — і раптам гаворыць аб самым тваім, аб тым, пра што я сам думаў. Дзівосы!

— Дзіва што. Але-ж і яны, — рука хлопцава зрабіла круг у паветры, — таксама такія-ж, як ты, толькі не знайшлі як сябе называць.

І паўтарыў, відаць чужыя, словы:

— Безгалосае мора.

— Як гэта яны такія? — спытаў Алесь. — Мы, канечне, усе ад Адама. Адзін народ. Але-ж мы дваране.

— Ну і што? Было-ж у нас калісь так, што мужык, калі ён ахвотай ішоў на вайну, рабіўся дваранінам. Так, відаць, і ўсе. Твае продкі раней — і таму яны арыстакраты. Мае — пазьней, і таму я проста зь небагатых дваран. А ёсьць яшчэ шляхта, што сама зямлю арэ. Тыя зусім учарашнія мужыкі. Ганарыцца гэтым ня трэба, ды толькі трэба не пра ўсё і забываць.

— Дваране нашыя цару таксама небясьпечныя.

— Ёсьць і такія . . .

. . . Гамонячы, яны ішлі бясконцым кірмашом, а вакол іх заліваліся гліняныя сьвісьцёлкі, шалёна круціліся напалову пустыя карузэлі, заклікаў у свой балаган дзед з барадою.

— Багаты які кірмаш, — сказаў Алесь.

— Багаты, — адказаў Кастусь. — Толькі стратны. Бацька казаў, што на леташнім кірмашы ледзь прадалі пятую частку ўсяго завезенага. А сёлета яшчэ горш будзе.

— Чаму так?

— Няма ні грошай, ні хлеба. Зямля зьбяднела. Рабуюць нас усе. Лясы высеклі. У рэках вывелася рыба, у пушчах — зьвер. Раней то, кажуць, усяго было: і зьвера, і птушкі, і дзікага мёду. Ідзі сабе, чалавек, у лес, расчышчай лядьі. Сам сабе гаспадар. А цяпер адзін паратунак — горад. Ды і там . . . Ну, каму тут патрэбны сьвечкі? Мыла? Вось гэты чай? Або цукяр? Чаю мужык ня п'е, мыецца ён венікам, вечарам сядзіць пры лучыне. . . .

Алесь прабыў у Сьвіслачы яшчэ тры дні. І ўсе гэтыя дні хлопцы ня гублялі адзін аднаго з вачэй. Хадзілі па кірмашы, забіраліся ў сутарэньні разбуранага касьцёлу. Кастусь звадзіў нават свайго новага знаёмага на пасядушкі зь песьнямі і на гулянку, прысьвечаную кірмашнай сярэдзіне, пасьля якой кірмаш ідзе на спад. А Алесь звадзіў яго ў балаганы, бо з грашыма ў новага знаёмага было, відаць, ня густа.

І, няпрыкметна для саміх сябе, яны пасябравалі за гэтыя дні. Пасябравалі той хуткай дружбай падлеткаў, што ўзьнікае нечакана, а застаецца надоўга. Часам на ўсё жыцьцё . . .

Уладзімер Караткевіч

З ЖЫЦЬЦЯ БЕЛАРУСАЎ КЛІЎЛЕНДУ

● 5-га травеня Бацькоўскі Камітэт Беларускае Сыботняе Школы ў Кліўлендзе пры БАПЦаркве ладзіў абед на карысьць школьнага фонду. Бацькі й госьці прыемна правялі час і папоўнілі касу школы. У хуткім часе мае выйсьці Беларускі лемантар для гэтае й іншых беларускіх школаў, таму Бацькоўскі Камітэт стараецца розьнымі спосабамі здабыць грошы на гэтае выданьне.

● 12-га травеня Бацькоўскі Камітэт Школы ўзноў наладзіў адну імпрэзу — Дзень Маці. У царкве, пасьля звычайнае сьв. Літургіі, Уладыка Андрэй адслужыў малебен за беларускіх матак. Хор пад кіраўніцтвам сп. К. Кіслага прыгожа пяяў усю Багаслужбу, асабліва-ж гучна „Многая лета" для матак.

Адразу пасьля Багаслужбы распачаўся банкет у гонар матак. Усё прыгатаўлялі й падносілі на сталы толькі бацькі, а маткі сядзелі ды прабавалі смачна падрыхтаваныя патравы. На смак не наракалі, хоць для пару патраваў за гарачы быў агонь. Рэфэрат на тэму Дня Маці прачытаў К. Кіслы, а пад акардыён Ул. Літвінкі загучэлі й беларускія песьні. Было чым прамачыць горла й папраўць настрой. І ніхто на гэта не шкадаваў ні часу, ні грошай, бо даход пайшоў на Беларускую Сыботнюю Школу.

● 26-га травеня Парахвія БАПЦарквы Жыровіцкае Божае Маці ў Кліўлендзе ўрачыста сьвяткавала парахвіяльнае сьвята. Уладыка Андрэй у васысьце пратадыякана а. Калістрата, дыякана Міхася ды ўкраінскіх сьвятароў Сьціпана й Лянонція адслужыў сьв. Літургію й малебен. Пасьля гэтага ў царкоўнай залі адбыўся банкет, якім кіраваў сп. К. Кіслы. Было шмат прывітальных прамоваў ад прысутных гасьцей.

● 9-га чэрвеня адбылася ўжо другая маёўка на Беларуска-Амэрыканскім Грамадзкім Цэнтры „Полацак". Першую маёўку ладзіла Беларускае Жаноцкае Згуртаваньне, а гэтую сама Карпарацыя „Полацак".

Пра гэтую карпарацыю й куплю зямельнага аб'екту мала хто яшчэ ведае, бо пра гэта ня было йшчэ нічога ў прэсе, а навет і ў Кліўлендзе ніхто не атрымаў ніякае адозвы ці заклику прыступаць да карпарацыі. Шэры ўсё-ж патроху прадаюцца. Месца, у якім знаходзіцца купленая зямельная дзялянка, вельмі прыгожае й вялікае, а адзін бок зямлі датыкае да Огаё Тэрнпайк. Даезд машынаю ад царквы да „Полацку" па гайвэю 71 займае ўсяго 15 хвілінаў часу. Наўкола гэтае дзялянкі, што ўваходзіць у раён гораду Кліўленду, пачынаецца ўжо забудова. Дзеля таго, што дзялянка датыкае дзьвюх скрыжаваных дарогаў (вуліцаў), можна выдзяліць каля 20 лётаў на хаты. Ужо некалькі лётаў прададзена. Іх можа купіць толькі Беларус сябра Карпарацыі. Рэшта зямлі з двума вазяркамі на рыбу ды невялікай забудовай застаецца для агульнага грамадзкага карыстаньня: для ладжаньня маёвак, спартовых пляцоў, плывальнага басэйну й інш. Сёлета пабудаваны адно часовы басэйн, а ў будучыні плянуецца зрабіць вялікі й пасучаснаму ўладжаны.

● 15 чэрвеня адбылося заканчэньне навучальнага году ў Беларускай Сыботняй Школе ў Кліўленьдзе. Вучні парамі адправіліся ў царкву, дзе Уладыка Андрэй адслужыў малебен. Пасьля гэтага ўсе зайшлі ў залю. Тут кіраўнічка школы сп-ня К. Грынкевіч у кароткіх словах прывітала прысутных і перадала слова Уладыку Андрэю, які расказаў пра дасягненьне школы, як і пра ейныя недахопы й перашкоды. Клясныя настаўнікі раздалі пасьветчаньні аб пасьпяховасьці.

Пасьля гэтага адбылася й мастацкая праграма, у якой вельмі прыгожа выступалі дзеці. Бацькі й настаўнікі вялі гутаркі ды падсумоўвалі вынікі працы школы. Наагул трэба сказаць, што Беларуская Сыботняя Школа ў Кліўленьдзе зрабіла вельмі шмат, як у навучальна-ўзгадавальным кірунку, гэтак і ў сваіх мастацкіх выступленьнях навонкі.

● 15 чэрвеня ўвечары кліўлендзкія маткі зрабілі вельмі прыемную неспадзеўку бацьком. З нагоды прыпадаючага на нядзелю 16 чэрвеня Дня Бацькі, яны зарганізавалі гэтае сьвята. Уваход для ўсіх бацькоў быў вольны, а патравы прынесьлі самі маткі. Уладыка Андрэй сказаў кароткую прамову, а некаторыя бацькі выступалі з гумарыстычнымі вершамі. Назаўтра-ж у царкве Уладыка Андрэй адслужыў малебен за беларускіх бацькоў і сказаў прынагодную пропаведзь.

Ул. Д.

У ГОНАР Д-РА АЛЫ ОРСА-РОМАНО

У грамадзе ньюёркаўскіх Беларусаў замацоўваецца добрая традыцыя: ушаноўваць навуковыя дасягненьні сваіх сяброў. Гэтак, роўна год таму ў Беларускім Інстытуце Навукі й Мастацтва адбылося ўрачыстае паседжаньне з дакладам і прыняцьцём у сябры БІНіМ маладога доктара фізічных навукаў Расьціслава Гарошкі. Сёлета-ж 23 чэрвеня Беларуска - Амэрыканскае Жаноцкае Згуртаваньне й ньюёркаўскі аддзел БАЗА ладзілі ўрачыстае прыняцьцё новаму доктару хэмічных навукаў сп-ні Але Орса-Романо, каб гэтым адзначыць ейнае навуковае дасягненьне ды ейны актыўны ўдзел у дзейнасьці танцавальнага гуртка беларускае моладзі, што ўжо колькі гадоў годна прадстаўляе беларускае народнае мастацтва перад сваімі й чужымі.

Прыняцьцё адбылося ў будынку Беларускага Грамадзкага Цэнтру ў Брукліне. За бясёднымі сталамі было выказана шмат добрых пажаданьняў што да далейшае навуковае й грамадзкае працы д-ра Алы Орса-Романо, або проста Алюньці, як яе пасяброўску называюць; былі адзначаны таксама вялікі ўклад у выхаваньне беларускае моладзі на Бацькаўшчыне й на чужыне бацькоў Алюньці сьв. пам. д-ра Аляксандра Орсы й сп-ні Натальлі Орсы; было падчыркнена значаньне вышэйшае асьветы для беларускае вызвольнае справы й рэпрэзэнтацыі навонкі. Старшыня Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва д-р В. Тумаш разам з прывітаньнем і падарункам перадаў д-ру Алюньці Орса-Романо блянку дзеля ўступленьня ў сябры БІНіМ.

Старшыня аддзелу Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня ў Нью-Ёрку сп. М. Тулейка, вітаючы Алу, разам зь ёй прывітаў і ейнага мужа праф. д-ра Франка Романо, дзякуючы яму за прыхільнае стаўленьне да беларускае грамадзкае дзейнасьці ды прапануючы яму прыняць ганаровае сяброўства БАЗА. Прыймаючы гэты гонар, і дзякуючы за яго праф. Ф. Романо сказаў кароткую прамову ў беларускай мове, за што быў узнагароджаны воплескамі й прыхільна зьдзіўленымі позіркамі ўдзельнікаў бясёды.

Прыняцьцё закончылася зборам ахвяраў на выдавецтва газэты „Беларус", каса якога папоўнілася 180 даляраў.

Я. З.

10 ДЫВІЗІЯЎ САВЕЦ. ВОЙСКА Ў БЕЛАРУСІ

Газэта „Нью-Ёрк Таймс" 26 ліпеня сёлета, паведамляючы пра маноўры савецкага войска ўздоўж заходняе мяжы СССР, падала, што на заходнім узьмежжы Беларусі савецкі ўрад стала трымае дзесяць дывізіяў войска, паміж 125 і 150 тысячаў чалавек. На Украіне, паводля таго-ж паведамленьня, знаходзіцца адно шэсьць дывізіяў. Гэта паказвае, што савецкі ўрад уважае Беларусь за асабліва важны баенна-стратэгічны раён. Гэткім паглядам на Беларусь тлумачыцца таксама й тая напорыстая русыфікацыя, якую партыя намагаецца праводзіць у БССР.

ЗАМІЖ ВЯНКА НА МАГІЛУ

Сьв. Пам. Генэрала Францішка Кушаля, ахвяроўваю на Выдавецкі Фонд „Беларуса" 10 даляраў.

Анатоль Плескачэўскі

ПРАДСТАЎНІЦТВЫ „БЕЛАРУСА"

UNITED STATES:

1. **Mr. J. Azarka**
154 Emerson Street,
Somerset, N. J.
2. **Mr. Andrey Streszyn**
3407 Mapledale Avenue
Cleveland, Ohio 44109
3. **Byelorussian Association in the State of Illinois**
3006 Logan Blvd.
Chicago, Illinois 60647
4. **Byelorussian-American Ass'n**
4055 Normandy Road
Royal Oak, Mich., 48072

CANADA.

Dr. Raisa Zuk
54 Mary Street
Barrie, Ont.

AUSTRALIA:

1. **Mr. M. Nikon**
14 Steel Street
Spotswood W. 14, Vic.
2. **Byelorussian Ass'n of N.S.W.**
4 Third Avenue
Canley Vale, N.S.W.

ENGLAND:

1. **Mr. A. Laszuk**
97 Moore Park Rd.
London, S.W. 6
2. **Mr. J. Kalbasa**
3 Rowton Thorpe
Greengates
Bradford, Yorks
3. **The Byelorussian Club**
74 Bellott St., Cheetham
Manchester 8

FRANCE:

Mrs. Kasztelan M. Marie
1, Rue Negrier
Mouvaux 59

GERMANY:

Mr. Aleksander Malawko
82 Rosenheim/Obb.
Am. Gern 4.

Чытайце, выпісвайце, пашырайце часапіс Беларусаў Паўночнае Амэрыкі

УГОДКІ ПАРАХВІІ БАПЦ У ДЭТРОЙЦЕ

16 чэрвеня сёлета Парахвія Сьвятога Духа БАПЦарквы ў Дэтройце ўрачыста адзначыла першыя ўгодкі свайго існаваньня.

Яго Праасьвяшчэнства Уладыка Мікалай з Таронта ў васысьце дыякана а. Калістрата з Кліўленду адслужыў у гэты дзень Сьвятую Літургію ў Украінскай Праваслаўнай Царкве Сьвятога Андрэя. Вельмі прыгожа пяяў царкоўны хор пад кіраўніцтвам сп. Пісарчука. На ўрачыстасьці шмат было з Таронта й Кліўленду. Усе прысутныя шчыра маліліся ў гэты дзень за разьвіцьцё і ўмацаваньне сваёй роднай беларускай царквы, якой выпала вялікае й пачэснае заданьне захаваць на чужыне беларускі дух, беларускую культуру й мову, беларускія нацыянальныя ідэалы.

Пасьля Божае Службы жанчынамі-сяброўкамі Парахвіі быў прыгатаваны смачны абед, падчас якога старшыня Царкоўнае Рады д-р Язэп Сажыч прачытаў рэфэрат на тэму жыцьця й дзейнасьці Сьв. Еўфрасіньні Полацкай — Апякункі Беларусі. У сувязі з дакладам д-р Ул. Бакуновіч прадэклямаваў верш падсаветскага беларускага паэты Алеся Звонака аб Прадславе-Еўфрасіньні. Тады некаторыя госьці, між імі вядомы пісьменьнік Кастусь Акула, прывіталі Царкоўную Раду зь першымі ўгодкамі існаваньня Парахвіі й пажадалі плённай працы ўсім тым, што прыймаюць актыўны ўдзел у жыцьці Парахвіі.

На заканчэньне афіцыйнай часткі Уладыка Мікалай даў кароткі нарыс гісторыі Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы, выказаўшы надзею, што Парахвія Сьв. Духа з гонарам і належнай ахвярнасьцяй выканае ўсе тыя заданьні, якія ўзлажыла на яе нашая беларуская рэчаіснасьць на эміграцыі.

Царкоўная Рада й сябры Парахвіі Сьв. Духа моцна перакананыя ў тым, што для ўсіх будзе вялікай радасьцяй спаткацца ў Царкве падчас чарговай Восьмай Сустрэчы Беларусаў ЗША й Канады 31 жніўня — 1 і 2 верасьня сёлета ў Дэтройце.

Дарагія Суродзічы, прыяжджайце ўсе на Сустрэчу, каб разам памаліцца за наш шматпакутны Беларускі Народ! Усе мы чакаем Вас і спадзяёмся супольна правесьці час у мілай атмасфэры й поўным зразуменьні павагі гэтай сытуацыі! **В. П.**

СЬВ. ПАМ. В. ЛЫСЮК

У нядзелю 9 чэрвеня пасьля даўгое й цяжкае хваробы памёр сьв. пам. Васіль Лысюк, бацька Старшыні Аддзелу ЗБМА у Нью Джэрзі Аўгена Лысюка.

Нябожчык нарадзіўся 15 кастрычніка 1905 году ў вёсцы Навасёлкі на Піншчыне. Пасьля прыходу бальшавікоў, ён у 1940 годзе, як „кулак", быў вывезены із сям'ёй у Сібір. Ратуючыся, а дакладней ратуючы малых дзетак ад галоднай і халоднай сьмерці, ён уступіў у польскае войска, а ягоная сямейка прайшла, як і тысячы іншых Беларусаў, цярністы шлях праз Індыю, Іран, Афрыку, аж пакуль не апынулася ў Ангельшчыне.

Нябожчык злучыўся із сям'ёй толькі пасьля вайны. Цяжка працуючы на хвабрыках, спачатку ў Ангельшчыне, а пасьля ў ЗША, набавіўся цяжкае хваробы лёгкіх і апошніх пару год працаў у ложку.

Нябожчык асіраціў жонку і, апрача Аўгена Лысюка із сям'ёй, яшчэ дзьвюх дачок, сына і некалькіх унукаў. Пахаваны на Беларускім Магільніку ў Іст Брансьвік. Няхай будзе яму лёгкай амэрыканская зямелька!

В. С.

У ПАМЯЦЬ ЯНКІ ЧЫЖЫКА

У нядзелю 21 ліпеня, у саракавы дзень ад сьмерці сьв. пам. Янкі Чыжыка, Яго Высокапраасьвяшчэнства Архіяпіскап Васіль адслужыў паніхіду па памерлым у Катэдральным Саборы БАПЦарквы сьв. Кірылы Тураўскага ў Брукліне.

Пасьля паніхіды адбылася жалобная бясёда. Хаця дзень быў гарачы, усе прыяцелі й знаёмыя памерлага прыбылі ўшанаваць ягоную памяць. У часе Божай Службы ўсе горача маліліся за супакой душы памерлага, а Уладыка Васіль у сваёй пропаведзі адзначыў заслугі Янкі Чыжыка для БАПЦарквы й ягоную адданасьць у служэньні Богу й Беларускаму Народу.

У часе бясёды, на якой было каля паўсотні асобаў, выступалі з прамовамі а. Васіль Кендыш, Ул. Русак, Ф. Родзька, інж. М. Гарошка й М. Тулейка. Бясёду падрыхтавала сп-ня Люба Корчык із сынам Юр'ем ды бліжэйшыя прыяцелі Янкі Чыжыка. Сабраную суму 103 даляры яны ахвяравалі на Царкву сьв. Кірылы Тураўскага ў Брукліне.

ЗАМІЖ ВЯНКА НА МАГІЛУ

Сьв. Пам. Мітр. Прат. а. Сьціпана Войтэнкі злажылі на Выдавецкі Фонд „Беларуса":

1. **Пётра Манькоўскі — 25 даляраў,**
2. **Барыс Данілюк із сям'ёй — 15.00**
3. **Станіслаў Станкевіч із сям'ёй — 10.00**
4. **Янка Яновіч із сям'ёй — 5.00**

ПЛЯТОН ПАБЕЛАРУСКУ

Выйшла з друку старанна й прыгожа аформленая кніга „Выбраных дыялёгаў" Плятона ў перакладзе із старагрэцкага тэксту на беларускую мову Яна Пятроўскага. Ён-жа папярэдзіў кнігу абшырным уводным артыкулам і зрыхтаваў патрэбныя інтэрпрэтацыі й камэнтары.

Кніга зьмяшчае тры дыялёгі старагрэцкага філёзафа: „Абарона Сакратаса", „Крытон" і „Файдон". Гэта яшчэ наагул першае выданьне твораў Плятона ў перакладзе на беларускую мову. Кніга гэтая выдадзеная ў гонар 450-гадовага юбілею беларускага друку. Яна абымае 212 бачынаў друку й каштуе 4.50 дал. Выпісваць паводля адрысу:

The Whiteruthenian Press
452 South Avenue
Syracuse, N. Y. 13204.

ПАДПІСКА НА БЕЛАРУСКУЮ ЭНЦЫКЛЯПЭДЫЮ

Адказваючы на запытаньні нашых чытачоў пра шляхі падпіскі на Беларускую Савецкую Энцыклапэдыю, паведамляем, шо падпісацца на БелСЭ можна цераз кніжны магазын у Вашынгтоне, адрыс якога падаецца ніжэй:

Victor Kamkin, Inc.,
1410 Columbia Road, N. W.
Washington, D. C. 20009.

Жывучы ў Эўропе, энцыклапэдыю можна выпісаць праз мюнхэнскую кнігарню, адрыс якое падаецца ніжэй:

Kubon und Sagner
8 München 34
Schliessfach 68
Germany

ЗАМІЖ ВЯНКА НА МАГІЛУ

Сьв. Пам. Генэрала Францішка Кушаля на Выдавецкі Фонд „Беларуса" злажылі ў Ангельшчыне:

№	Назоў арганізацыі ці прозьвішча ахвярадаўцы	Фунт	ш.	п.
1.	Галоўная Управа ЗБВБ, Лёндан	10	0	0
2.	Аддзел ЗБВБ у Брадфардзе	5	0	0
3.	Аддзел ЗБВБ, у Манчэстары	5	0	0
4.	Аддзел ЗБВБ у Лёндане	5	0	0
5.	Рада БАПЦарквы ў Вялікабрытаніі	5	0	0
6.	Парахвія сьв. Спаса ў Брадфардзе	2	0	0
7.	Беларускі Юнацкі Клюб у Брадфардзе	2	0	0
8.	Янка Пякарскі	2	0	0
9.	В. Тур	1	0	0
10.	Архім. Леў Гарошка	1	0	0
11.	Аляксандра Лашук	1	0	0
12.	Паўла Асіповіч	1	0	0
13.	Гай Пікарда	1	0	0
14.	М. Баяроўскі	1	0	0
15.	Янка Сяўковіч	1	0	0
16.	Янка Міхалюк	1	0	0
17.	Ул. Карніловіч	1	0	0
18.	Міхась Ёўлеў	1	0	0
19.	Ул. Бутрымовіч	1	0	0
20.	Янка Дземянік	2	0	0
21.	Т. Скапец	0	2	6
	Усяго разам:	48	2	6